

BAREL.

Mei 2021
Jaargang 29
Nummer 08

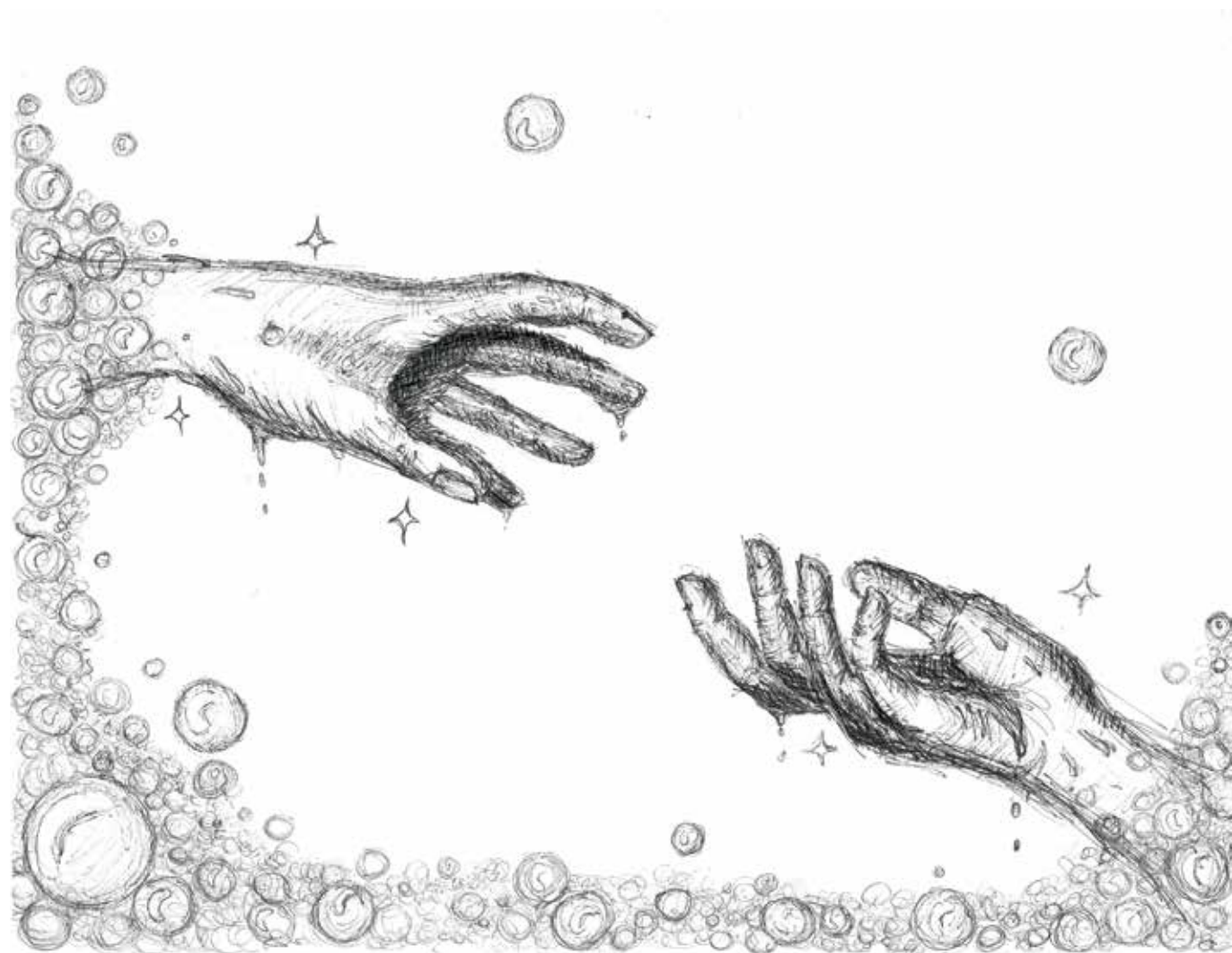
**Maurits de
Bruijn** over
hoe het leed
van de Tweede
Wereldoorlog
generaties
doorwerkt

Waarom topsporters wel en musea niet? | Denkbeeldig daten via YouTube

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

IN DE GEEST VAN
Bruno Latour en onze
relatie met Gaia **04**

OPINIE
Sidney Smeets is slechts
onderdeel van structureel
seksueel ongewenst ge-
drag binnen de gayscene **17**

MOKUM
Een inkijkje in de duister-
nis van de Dapperstraat **18**

Lieve Babel-lezer,

Op 4 en 5 mei herdenken wij het einde van de Tweede Wereldoorlog en vieren we dat we sindsdien weer in vrijheid leven. Net als vorig jaar hebben deze dagen iets vreemds, gezien Nederland voor het grootste deel van 2020 en heel 2021 op slot is geweest. Gelukkig niet op de gruwelijke wijze waarin dat in de Tweede Wereldoorlog zo was, maar toch maken de lockdowns het vieren van de vrijheid enigszins ongemakkelijk. In plaats van een uitbundig feest, mogen we hopelijk genoeg nemen met een open terras, één dag per week naar de collegezaal en geen avondklok meer. Het is een begin.

De ongemakkelijkheid van deze 4 en 5 mei roept zo niet alleen de herdenking van de Tweede Wereldoorlog bij ons op, maar ook de herinnering aan voorafgaande gebeurtenissen op 4 en 5 mei. Bijvoorbeeld de herinnering aan het bezoeken van het theaterfestival Theater na de Dam, een geweldig initiatief dat in heel Nederland voorstellingen opvoert na de herdenking op de Dam. Naar aanleiding van het interview met Maurits de Bruijn voor dit nummer kwam specifiek de herinnering aan een voorstelling van Collectief Walden bij ons op. De voorstelling ging over de invloed van traumatische gebeurtenissen op verschillende generaties. Het theatercollectief had onderzoek gedaan naar de invloed van traumatische gebeurtenissen op eicellen en kwam erachter dat traumatische gebeurtenissen bij een zwangere vrouw niet alleen invloed hebben op de baby, maar ook op de eicellen in de baarmoeder van het ongeboren kind. Zo redeneerden zij dat de Tweede Wereldoorlog niet alleen invloed had op de generatie die haar meegemaakt heeft, maar ook de generatie daarna én zelfs die daarna. Dit doorwerken van wat er is gebeurd in de oorlogsjaren beschrijft Maurits prachtig in zijn boek *Ook mijn Holocaust*, waar hij openhartig in het interview met Sofia over vertelt.

Wat het afgelopen jaar ook steeds meer naar voren komt in het maatschappelijk debat is dat vrijheid niet voor elke bevolkingsgroep een vanzelfsprekend gegeven is. Zo betogen steeds meer groepen dat onderdrukking nog steeds voorkomt, maar dan door middel van ingesloten normen en waarden die voortkomen uit een problematisch verleden. Vrijgevochten schreven onze redacteurs daarom artikelen over emancipatie, over parasociale relaties, over transgenderidentiteit, #MeToo en de gayscene. Opdat we niet mogen vergeten dat wij de verantwoordelijkheid hebben om, in plaats van het virus, de vrijheid door te blijven geven.

Liefs,

Freek en Lisa

ESSAY

is de uitzonderingspositie
van topsporters in de
coronacrisis terecht?

20

03 HOOFDREDACTIONEEL

• door Lisa Kampen & Freek Haye

/// **04 IN DE GEEST VAN** Bruno Latour • door Robin Phoelich ///

06 HET INTERVIEW met Maurits de Bruijn • door Sofia de Valk ///

11 OPINIE Progressieven • Tammie Schoots ///

13 COLUMN • door Max Rensink ///

14 GGG HUMAN The Movie • door Jens Rummens ///

17 OPINIE Smeets • door Freek Haye ///

18 MOKUM • door Tammie Schoots ///

19 COLUMN • door Max Rensink ///

20 ESSAY Topsporters • door Max Rensink ///

23 PROZA • door Sofia de Valk ///

24 ESSAY • door Danielle Kliwon ///

27 TALIGE WENDING • door Freek Haye ///

28 PROZA • door Teske Wortman

Gaia: een nieuwe visie voor de mens

Voor de rubriek 'In de geest van' onderzoeken onze redacteurs elke maand het gedachtegoed en leven van een opvallende geesteswetenschapper. Deze maand neemt Robin wetenschapsfilosoof Bruno Latour onder de loep. Latour werd gezien als het zwarte schaap van de wetenschap en spaart niks of niemand. Met zijn recente verschuiving richting ecologie en posthumanisme toont hij opnieuw zijn onmisbaarheid.

Tekst /// Robin Phoelich Beeld /// Amanda Vlieger

Hoewel de Franse filosoof en socioloog Bruno Latour recentelijk zijn aandacht richtte op de ecologische crisis, is hij het bekendst om zijn werk en hypothese *Nous N'avons Jamais Été Modernes* (1991), oftewel *We have never been Modern*. Dat wil zeggen dat we nooit modern zijn geweest op de manier waarop we als mens en wetenschap denken modern te zijn. De geleverde kritieken op de wetenschap door Latour zijn fundamenteel van aard. Hij behandelt de wetenschap als een sociaal-technische constructie en verwerpt het onderscheid tussen object en subject, en tussen natuur en cultuur. De vraag die volgt op dit werk is uiteraard: Wat zijn we dan wél? Dit beantwoordt Latour in zijn werk *An inquiry into the Modes of Existence* (2013). De filosofische antropologie die hij hier voorstelt moet een nieuw beeld geven van de (non)modernen. Deze aanzet tot een vernieuwde antropologie is volgens Latour onder andere nodig vanwege de ecologische crisis waar we ons in bevinden. Deze crisis is volgens hem onlosmakelijk verbonden aan moderniteit. Latour is met zijn wetenschapsfilosofie niet onomstreden. Binnen de wetenschappelijke gemeenschap bestaat de angst dat hij complotdenkers voedt; vanwege fikse uitspraken dat 'feiten sociale constructen zijn' of dat de wetenschap niet in staat is tot werkelijke waarheidsvinding.

De confrontatie met Gaia

In *Face to Face with Gaia* (2017) deconstrueert Latour de verhouding tussen mens en aarde, waardoor de aarde niet langer dient als achtergrond voor het handelen van de

mens. We zijn tot het antropoceen getreden; een periode waarin de ecologische gevolgen van menselijk handelen zodanig klaarblijkelijk worden dat ze niet langer te negeren zijn. Latour spreekt over een

Wij modernen zitten namelijk gevangen in de consequenties van oude en gebrekkige natuur-begrippen

ecologische mutatie; het *new climate regime*. Mensen zullen nog generaties lang te kampen hebben met deze mutatie, waardoor een nieuwe verhouding tussen mens

en aarde geboden is. Maar dit blijkt voornamelijk problematisch. Wij modernen zitten namelijk gevangen in de consequenties van oude en gebrekkige natuurbegrippen. De antropologie van de modernen passeert hier dus opnieuw de revue en is logischerwijs verbonden aan Latours ecologische mutatie. Het probleem is dus fundamenteeler dan vechten tegen klimaatverandering. We hebben te maken met een diepgaande mutatie van onze verhouding tot de aarde. We maken het einde mee van 'natuur' als concept. En daarbij ligt de klimaatcrisis volgens Latour al achter ons, het probleem is immers onvermijdelijk.

De aarde is een actor die reageert op ons handelen. Om deze actor te beschrijven neemt Latour de Gaia-hypothese (1969) van James Lovelock (1919) als uitgangspunt. Deze hypothese omvat het idee dat alle levende materie op aarde als één organisme functioneert: Gaia. De aarde creëert haar eigen ideale levensomstandigheden door middel van beïnvloeding van de leefomgeving. Dit idee, van de aarde als levend, denkend en autonoom wezen dat in staat is tot het reguleren van leven, is voor een lange tijd zeer omstreden geweest. Vanuit dit perspectief is de ecologische crisis simpelweg 'Gaia' die terugslaat, om een ideale balans van leven op aarde te herstellen.

Wellicht doet dit wat *new-agey* aan, desalniettemin is Latours bevinding dat wij als (westerse) moderne mens de moderniteit, en de levenshouding die daarbij hoort (lees: een destructieve levenshouding)

beschouwen als iets waar we nou eenmaal recht op hebben. Het is iets dat gegeven is, en niet langer discutabel. Deze bevindingen, en de vele bevindingen die klimaatwetenschappers doen, brengen automatisch een normatief oordeel met zich mee, stelt Latour. De filosoof verwerpt daarbij het onderscheid tussen mens en niet-mens. Volgens hem is dit even onzinnig als het onderscheid tussen natuur en cultuur. In plaats daarvan pleit hij voor een 'pluriversum'. Hij verwijst dan naar zijn actor-netwerktheorie, waarin fenomenen geanalyseerd worden als uitkomsten van interacties van zowel mensen als niet-mensen. Met andere woorden, de mens is niet de enige of belangrijkste actor, wat betekent dat het antropocentrisme niet valide is.

Weg van modernisme en richting posthumanisme

Wat moet er dan wél gebeuren voor ons als mens om de desastreuze gevolgen van de ecologische crisis in te perken? In Latours visie beslaat het antwoord daarop helaas niet simpelweg de onderwerpen die het klimaatdebat domineren, zoals minder vlees eten, minder vliegen en overstappen op duurzame energie. Deze handelingen zijn enkel symptomen van iets groter; onze verhouding tot de aarde en de moderne concepten van natuur en cultuur. In het interview 'Down to Earth Social Movements' (2018) stelt Latour dat we in de eerste plaats moeten breken met het modernistische raamwerk dat verantwoordelijk is voor het creëren van de juiste omstandigheden voor een ecologische crisis. Een nieuwe vorm van lichaamspolitiek is noodzakelijk, en dus een politisering van ecologie. Deze nieuwe lichaamspolitiek moet inclusief zijn naar niet-mensen. Latour zelf pleit voor een nieuwe geosociale politiek die afgestemd is op Gaia. Posthumanistisch denken is misschien niet het makkelijkste antwoord op de ecologische crisis, maar het biedt de mens wel de nodige reflectie op diens concepties van de aarde en hoe deze vastgelopen zijn.

De reacties van de mens

Dat men absurde reacties vertoont op de ecologische crisis is allang helder. Denk bijvoorbeeld aan tegenstrijdig gedrag zoals een toename van bewustwording enerzijds en een toename van vleesconsumptie anderzijds, of neem de megalomane ideeën om Mars als 'planeet B' te beschouwen. Dergelijke reacties zijn illustratief voor de moderne mens; we bezitten de capaciteiten om de impact van ons handelen op de natuur

te begrijpen, maar onze oplossingen zijn indicatief voor de ketenen van moderniteit. Men zal niet langer moeten denken over de ecologische crisis als iets dat opgelost moet worden voor het behoud van de aarde, maar voor het behoud van leven op aarde.

Net zoals de vele mensen die meestal in het hokje van 'complotdenker' of 'alternatieveling' geplaatst worden, ervaart Latour de reactie van de mens op de covidcrisis als beangstigend. Beangstigend omdat, stelt hij, het de reactie van de mens is die de werkelijke wereldcrisis aanwakkerd. Het is dan ook niet het virus dat de ziekteverwekker is, maar de mens zelf. De crisis is ook een helder voorbeeld van zijn actor-netwerktheorie; het virus is een niet-menselijke actor die

profiteert van de netwerken die de mensheid heeft aangelegd. De covidcrisis illustreert ons volgens deze filosoof ook achterhaalde concepties van vooruitgang. Weer zetten we onszelf als mens tegenover de natuur en zijn we geobsedeerd met het idee van lineaire progressie, wanneer we reageren op de covidcrisis met het fervent ontwikkelen van vaccins, nieuwe gedragscodes en, zoals Latour het stelt, het dragen van 'die afschuwelijke mondknagers'. Het zal dus anders moeten, afgestemd op, en in lijn met Gaia. Klinkt dit als een utopie? Latour reageert dat we pas werkelijk in een utopie leven als we de aarde blijven beschouwen als een onuitputbare bron die een stabiele achtergrond vormt voor ons menselijk handelen. ▲

Maurits de Bruijn omarmt de ontboezeming

In mei herdenken we een pijn, angst en schaamte, die zich nog altijd diep nestelen in sommige zielen, ook in die van latere generaties. Schrijver Maurits de Bruijn laat in zijn vorig jaar verschenen boek *Ook mijn Holocaust* zien hoe deze gevoelens samenhangen met zijn identiteit. Met een reis van 6 dagen en 35 jaar toont hij hoe het oorlogstrauma van zijn moeder ook het zijne werd.

Tekst /// Sofia de Valk Beeld /// Willemieke Kars

Maurits en ik ontmoetten elkaar onder dezelfde verrassend stralende voorjaarszon, alhoewel niet in levende lijve. Hij op Ibiza en ik in mijn torenkamertje in Amsterdam Noord, zien elkaar via het platform van dit jaar: Zoom. Maar, zo wordt bewezen, ontroerd worden door een onbekende kan ook op duizend kilometers afstand. Ik las zijn *Ook mijn Holocaust*, waarin hij schreef over 'de broer die het ook voelt', over 'de broer die verdween' en over 'de broer die bleef'. Over zijn grootouders die nooit zijn grootouders werden en over zijn gereformeerde vader. Zijn moeder van wie hij soms meer de moeder lijkt en het geloven terwijl je niet gelooft. Seksualiteit, liefde en taal. Het boek toont ons dat 76 jaar minder lang is dan we denken. Ik spreek met Maurits over hoe hij dit uitdroeg naar de wereld en hoe identiteit geen tegenstellingen kent, slechts oprechte ambigüiteit.

Maurits is 36 jaar. Als ik om een verdere introductie van zijn identiteit vraag, zou er volgens hem, net als op de achterflap van zijn boek, een heel rare opsomming van eigenschappen volgen. 'Veel van mijn karakterkenmerken willen elkaar tegenspreken of worden in ieder geval door heel veel mensen als contradictie gezien.' Zo stelt hij namens anderen: 'Je kunt niet én gereformeerd zijn én joods. Je kunt niet queer zijn én gelovig. Men kan niet én een slachtoffer zijn, én toch goed functioneren.' Of zoals gezegd zou kunnen worden over de leidraad van zijn levensverhaal: 'Je kunt niet een oorlogsslachtoffer zijn, zonder de oorlog te hebben meegemaakt.' Dit

had een korte samenvatting kunnen zijn van zijn boek. Maar achter de vragen naar betekenis van deze tegenstellingen, die Maurits vanuit zijn eigen ervaring en actuele kennis in het boek poneert, ligt een wereld waarin wij allen leven. Een wereld waar deze ambigüiteiten net zo bestaan, maar waar deze

volledig toegang lijken te krijgen tot onze afgepaste leefwereld, waarbij veel schaamte en angst meespeelt. 'Ik heb erg de behoefte om dan de andere kant te laten zien.' Hij doet dit via schrijven. 'Maar', zegt hij ook, 'ik denk dat juist de literatuur ook de aangewezen plek is voor die ambigüiteit. Als er al iets is als een plek die ruimte biedt voor het uitdiepen en voelbaar maken van die tweeslachtigheid.'

Generatie tweeëneenhalf

Maurits groeide op in een gereformeerd gezin met drie oudere broers. Plichtsgetrouw gingen ze elke week naar de kerk, maar dogmatisch heeft Maurits zijn jeugd nooit ervaren. Zijn moeder ging nooit mee naar de diensten. Het opgroeien tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, het verlies van haar gedeporteerde ouders en zusjes en de geheime opvoeding van het gereformeerde gezin dat haar opving, vormde haar angstige karakter en afhankelijkheid. Maurits, die als jongste ook het langst achterbleef in huis, kent sinds kinds af aan de gewoonte zich verantwoordelijk te voelen voor het welzijn van zijn moeder. Zo kon zijn moeder bijvoorbeeld niet goed alleen thuis zijn en vergezelde Maurits haar vaker bij afspraken, bijvoorbeeld naar de pedicure. 'Er nam een vorm van *parentificatie* beslag op mij. Dat is het omdraaien van de zorgrol. De parentificatie maakt het kind verantwoordelijk voor de ouders,' legt Maurits uit. 'Ik heb de klassieke puberteit niet echt ervaren. Ik wist dat ik mij niet snel los zou maken, maar mijn moeder zou ook mij niet loslaten. Simpelweg omdat ze niet alleen kon zijn.'

Ik wist dat ik mij niet snel los zou maken, maar mijn moeder zou mij ook niet loslaten

verstopt of verdrongen worden door angsten en opgerispede definities. Daar ligt de eerste reden voor Maurits' liefde voor taal: 'Ik geloof heel erg in alles wat taal kan doen om al het onzegbare toch juist te kunnen omvatten.' Maurits ziet vaak anderen die ook niet

Vaak is het de derde oorlogsgeneratie, van wie de grootouders de oorlog hebben meegeemaakt, die als eerste in de generatie-lijn door de grootouders in vertrouwen wordt genomen. De grootouders wilden waarschijnlijk hun eigen kinderen de pijn graag ontzien. Maurits analyseert: ‘Wanneer je een goede ouder wilt zijn en daarbij ook je onvermogen eerlijk wilt uitspreken, dan spreek je over het begrip ‘onvermogen’ van ouder tot kind. Wanneer zo’n gesprek tussen een grootouder en kleinkind hebt, komt het ouderlijk onvermogen ook ter sprake, maar is het minder ingrijpend. Dan zitten de ouders er nog tussen, die het kind opvoeden. Dat creëert veel meer lucht.’ Het vertrekpunt van Maurits was anders. ‘Qua leeftijd zou ik eigenlijk tot de derde generatie behoren, maar heel letterlijk gezien behoor ik tot de tweede of tot de tweeënehalfde generatie.’ Het verhaal en bewustzijn die aan de oorsprong van hun angsten liggen, worden pas op oudere leeftijd bijgebracht. ‘Er was bij ons geen sprake van zwijgen; mijn moeder wilde wel delen.’

Ze kreeg een soort dubbelrol, die van de terugblikkende oma en die van de jonge moeder met overlevingsdrift

Hij denkt even na, neemt met aandacht een trek van zijn al tweede sigaret en corrigeert zich dan plots snel. ‘Ik moet er wel bij zeggen dat ze dat niet deed op een heel pedagogisch verantwoorde manier. Namelijk niet duidelijk in een verhaal van a tot z, of met een verwitting van te voren zoals: “dit is je geschiedenis en het is belangrijk dit te eren” of zelfs niet iets als “er gaat nu een heftig verhaal komen, maar...”’ Hij lacht de pijnlijke herinnering toe en schudt zijn hoofd. ‘Nee, het floepte er eigenlijk altijd gewoon in flarden uit.’ Door het leeftijdsverschil werd vaker gedacht dat Maurits en zijn moeder, kleinzoon en oma waren. ‘En in relatie was dat soms ook wel zo. Mijn moeder bevond zich in de situatie waarin ze kinderen opvoedde en het hoofd boven water probeerde te houden, terwijl ze ook een trauma probeerde te verwerken.’ Ze kreeg een soort dubbelrol, die van de terugblikkende oma en die van de jonge moeder met overlevingsdrift.

‘Ik heb in zekere zin wel andere ouders gehad dan mijn broers,’ stelt Maurits. Zonder

zijn broers die eerder uitvlogen, maakte Maurits bepaalde ingrijpende gebeurtenissen in hun ouderlijk huis mee. Bijvoorbeeld de verdwijning van zijn oudste broer. ‘Ik was toen vijftien jaar en mijn ouders zaten in een rouwproces. Ik was een heel anticiperend kind. Dus de ruimte die er was, daar begaf ik mij in. Meer dan dat nam ik eigenlijk niet.’ Gedurende de puberteit kwam voor Maurits ook het uitkomen van zijn homoseksualiteit naar voren. Zelf hoort hij vaker hoe andere kinderen in deze situatie hun aanwezigheid ook compenseren middels het vertonen van uitermate gewenst gedrag naar hun ouders. Zo ontwikkelde Maurits door meerdere ingrijpende gebeurtenissen een diep verantwoordelijkheidsgevoel jegens iedere situatie.

Doorwrochte angsten en bezielde zorgzaamheid

Op zijn zestiende nam zijn vader Maurits mee op een zesdaagse trip naar Israël. Deze reis is tevens de leidraad van zijn boek; het was een onverwacht begin van een zoektocht naar een diepere betekenis van zijn Joodse identiteit, waar Maurits zich voor de eerste keer zou beseffen dat de traumatiserende jeugdherinneringen van zijn moeder en de naslepende beperkingen, voor hem een persoonlijke betekenis kennen. In een beeldende passage, beschrijft hij hoe hij, drijvend in ‘zijn zoute soep’ –dat de Dode Zee voorstelt–, het flinterdunne lijntje met het Jodendom ervaart. Het Jodendom met de Diaspora’s en de oorlogen die zijn voorgeschiedenis tekenen. Maurits illustreert de eigenheid van het doorwerkende verleden op zijn familie met een koekjesbeslag als tegenbeeld, waarin allerlei ingrediënten gaan, en vervolgens vier dezelfde koekjes uitkomen. ‘Zo werkt dat niet met het krijgen van kinderen. In het boek noem ik één broer “de broer die het ook voelde”, omdat die broer inderdaad net als ik heel sensitief is. Bij hem kwamen de doorsijpelende gebeurtenissen ook hard aan. Hij voelde zich net als ik verantwoordelijk voor het welzijn van onze moeder.’ Maurits denkt knikkend hardop: ‘Hij voelt dat vast nog steeds weleens beetje, maar hij heeft zich als puber wel losgemaakt en is toen wél gaan rebelleren.’

Er kwamen veel reacties van en contact met lezers voort uit de publicatie van zijn boek. ‘Het had een ontwapenend effect. Maar dat effect kon ook moeilijk zijn,’ vertelt Maurits mij direct. ‘Ik ben op papier een veel moediger persoon dan in het echt. Het was in het boek veel makkelijker om ontboezemingen te doen, die ik in het dagelijkse leven niet

snel deed, soms zelfs niet in een vriendschap. Er staan zelfs dingen in het boek die ik tegen een eerdere psycholoog niet durfde te vertellen.’ Bij andere interviews wordt vaak extra op zijn angsten gehamerd en bekruipt hem het gevoel dat hij het hebben van zijn angsten en doorsluimerende familieverleden moet bewijzen. Vóór het schrijven kende hij eenzelfde soort angst voor het idee dat mensen zijn werk aanmatigend zouden gaan vinden. ‘Maar tijdens het schrijven probeerde ik dat zo min mogelijk toe te laten. Ik moet mij tijdens het schrijven zo vrij mogelijk voelen, juist om zo veilig en eerlijk mogelijk te kunnen zijn.’ Toen het boek af was, kwam de hui-vering een beetje terug. ‘Dan weet je dat het in die vorm is gestold en dat het in die vorm de wereld ingaat. Op een bepaalde manier maak ik toch aanspraak op een verhaal. Op een verdriet dat mij niet is overkomen in de eerste plaats.’

Mijn angst verdwijnt, wanneer de angst van een ander groter is

Zijn angsten beschrijft Maurits uitgebreid in zijn boek, zowel geestig als door en door droevig, want zie zo; die ambiguïteit kan ook in het schrijven worden gestopt. ‘Ik ontwikkelde voelsprietten, die zich tot overdreven aan toe afstelden.’ Echter voelde hij zich als kind ook vanzelfsprekend fijn in de zorgende rol. Voor zowel vriendschappen als relaties gold: ‘Met de almaar faciliterende rol kon ik beter beredeneren wat iemand aan mij had. Het hele idee van liefde of van onze relatie werd duidelijker door die rol. Ik kon dan bijna rationaliseren waarom iemand van mij hield. Als ik die dingen niet kon doen, kon ik ook niet begrijpen waarom iemand het leuk vond om een vriendschap of relatie met mij te hebben. Ik ben nu angsten aan het delen, wat ik eerder niet deed. Hierbij ben ik nog hyperbewust van de reactie, wat ook niet he-

lemaal fair is naar de ander. Door die sterke voelsprietten kan ik denken dat er geen ruimte is voor mijn verhaal, al is die er in wezen wel. Of ik ervaar onprettige reacties over mijn openheid onterecht als afwijzing, dat is een heel ingewikkeld mechanisme. Dat is iets dat ik per definitie ook zelf creëer, ik trek die conclusie, en soms overhaast.’

Een opmerkelijk gegeven, is dat wanneer Maurits’ doorwrochte angsten en bezielde zorgzaamheid met de angst van de ander samenkomen, ze lijken op te lossen in zijn zoute water. ‘Mijn angst verdwijnt, wanneer de angst van een ander groter is,’ zo luidt een zin in zijn boek. Dat is niet gek als je als kind je moeder wilt behoeden voor haar groteske en ongrijpbare vrezes, en een eerste hulpmiddel het inzetten van je dapperte is. In eenzame nachten kent Maurits soms nog nachtmerries. Maar vaker, overdag, zoals nu in het weerkaatsende zonlicht in zijn camera op Ibiza, is een veerkrachtigheid te zien waarmee hij de generatieve machteloosheid en bedrukking lijkt te doorbreken. Hij parafraseert de Poolse dichteres Wislawa Szymborska: ‘Soms moet je de rommel van je ouders of grootouders opruimen, als dat nog niet is gebeurd. Anders kom je die op de een of andere manier nog tegen.’

Met God uit de rommel komen

Dat laatste zou wellicht het afsluiten van het verleden en bijbehorende overtuigingen kunnen suggereren. Maurits ziet echter ook de kracht en pracht van het Goddelijke in. Zo zou hij soms best ‘zo iemand willen zijn die het Goddelijke ziet in de liefde, in een mooie lentedag of een dier.’ Maar voor vandaag zegt hij: ‘Het gaat om de vraag van wat ik wil dat God voor mij is en waarin ik de aanwezigheid van God zie. Dat is een vraag die iemand uiteindelijk alleen zelf kan oplossen.’

Het gereformeerde geloof van zijn vader gaf Maurits een fijn en liefdevol beeld van God. ‘Als kind heb ik ook heus wel eens gedacht dat God die homoseksualiteit niet zo leuk zou vinden, omdat je daar heel andere dingen over hebt gehoord van andere christenen. Maar toch was de visie thuis daarin en soms die van mijn beste vriendin de maatstaf geworden.’ Een passage in zijn boek vertelt hoe zijn beste vriendinnetje Judith hem op een gegeven moment wilde behoeden voor zijn seksuele geaardheid, vanuit het idee hem daarmee voor Gods lastering te beschermen. ‘Ik dacht op zo’n moment juist: “goh daarin heb ik het toch wel veel fijner meegekregen”’ Later heeft Maurits daar een breder inzicht

uit gehaald. ‘Ik vind vooral dat je je op een bepaalde God mag beroepen, maar anderen niet net zo onvrij mag maken als jijzelf bent. Zoals de vraag “wat is de aanwezigheid van jouw God?”; die is onmogelijk voor iemand anders te beantwoorden. Het is niet zo raar als je rond je achttiende je eerste opgedragen God naleeft. Maar later...; hij wrijft even in zijn gezicht, gaat verzitten en vervolgt pijnlijk: ‘ja, dan gaat het denk ik niet zo goed. Dan denk ik eigenlijk dat je je geloof ook niet zo serieus neemt. Want dan heb je die God dus niet geïnternaliseerd. Of dat Goddelijke. Dan heb je er niet zelf iets van gemaakt. Al jong probeerde ik mijn homoseksualiteit te rijmen met “wat God inhoudt” en daar een antwoord voor te vinden. Op dit moment speelt God niet zo’n grote rol meer in mijn leven. Ik kan dus ook niet zeggen dat God en ik daar samen echt uit zijn gekomen,’ voegt hij lief lachend toe.

Die rommel van zijn grootouders, die hij voorzichtig probeert op te ruimen, mag anderzijds ook omarmd worden. Dat is wat zijn boek doet, en zo omarmt het publiek weer zijn boek. Naast de Sjoa, kennen zijn voor-generaties natuurlijk ook een schoonheid, een geur van traditie. ‘Thuis hebben wij helemaal niets van de Joodse traditie meegerekregen. Nu ga ik wel eens naar de UilenburgerSjoel in Amsterdam, ik heb er een keer Pesach gevierd.’ Maar zowel Maurits zelf als zijn ‘broer die het ook voelde’, hadden beiden tijd nodig om hierin een vorm te vinden. ‘Het voelt soms een beetje als een soort ‘rechtzetten’ van iets, als een correctie van een gat dat is ontstaan.’ Naast dat het ook lichtelijk lijkt op het voor hun bekende christendom, is het ‘Joods zijn’ ook interessant om als tastbare identiteit door hun vingers te laten gaan. Vaker, net als dat hij bij andere seculiere Joden heeft gezien, kwam hier wel schroom aan te pas. ‘Mijn broer en ik hebben heel lang het gevoel gehad dat de synagoge geen plek voor ons was. Dat we daar niet Joods genoeg voor waren en dat anderen aan ons zouden kunnen zien dat we niet begrepen wat daar gebeurde.’ Ook die durf heeft hij gewonnen. ‘Het is zo stom eigenlijk; toen ik anderen die ook een gebroken relatie met het Jodendom hadden, hoorde zeggen wat ik voelde, begon het mij te irriteren. Ik kon ineens zien dat het totaal overbodig was. Er zit niemand te wachten op die aarzeling. Met een onbewust komische woordkeuze zegt Maurits: ‘Ik zei tegen mijzelf “ja Jezus, ik ga dat ook niet meer zeggen ‘ik voel mij niet Joods genoeg’, of ‘ik hoor hier eigenlijk niet.” Ik wilde niet meer naar die stem in mij luisteren.’

Zolang we praten

Op 4 mei herdenken we de slachtoffers van de Holocaust. Maurits: ‘Tot een paar jaar terug voelde het soms alsof de dialoog rondom 4 mei, voorbij kwam alsof we aan het wachten waren op het moment dat de eerste generatie, die het in de eerste hand heeft meegemaakt, niet meer zou leven. Zolang die leven, was het het belangrijk de oorlog te bespreken, maar verder werd niet gedacht.’ Sinds vorig jaar worden er in het gesprek rond de herdenkingsmaand, meer jonge generaties en meerdere kanten van het racisme-debat betrokken. ‘Het doorbreken van het zwijgen gebeurt steeds meer. Ik heb het

Herdenken is actief, terwijl dat natuurlijk niet is hoe het ons wordt voorgeschoteld

idee dat in mijn generatie het “claimen van lijdenschap” meer wordt uitgesproken. Er is ruimte voor het toe-eigenen van het slachtofferschap, het stellen dat men wordt gemarginaliseerd of kan verschillen van andere Nederlanders.’ Het delen van zijn verhaal zorgde er volgens Maurits voor dat het herdenken voor sommige lezers dichterbij kwam. Het bewustzijn kwam boven dat pijnlijke gebeurtenissen toch echt generatief door kunnen werken. Of men zag ineens de struikelsteentjes op straat of dachten aan een Joodse familie die ze via via kende. ‘Het herdenken is eigenlijk actief, het is een actieve houding,’ zegt Maurits krachtig. ‘Terwijl dat natuurlijk niet is hoe het ons wordt voorgeschoteld. Het herdenken lijkt iets passiefs, waarbij we midden op de Dam als toeschou-

wer staan en wellicht even naar het verleden blikken.’

Tegenwoordig ervaart Maurits de herdenking als de sterfdag van zijn grootouders en de zusjes van zijn moeder, van wie de daadwerkelijke sterfdag niet bekend is. ‘Ik voel steeds meer dat die dag directe betrekking heeft op mijn leven, dat grote verhaal van die dag gaat eigenlijk steeds meer langs mij heen.’ In het massale, maar toch ‘lege’ herdenken van niet-wetenden over oorlogsslachtoffers, zag hij nooit echt zijn eigen verhaal. ‘Daarom voelt mijn boek ook als een toevoeging of rechtvaardiging van wat er is gebeurd binnen mijn verhaal.’ Zijn moeder lijkt het boek, naast confronterend, ook als fijn en erkennend te ervaren. ‘Heel veel dingen zijn ingewikkeld bij mijn moeder, maar tegelijkertijd heeft ze enorm veel veerkracht. Ze stond blijkbaar juist open voor een ander narratief, voor mijn versie van het verhaal.’

Met zijn liefde voor taal hoopte hij op iets en zag het gebeuren. Dat verhalen kunnen omarmen, en dat zij uiteindelijk ook worden omarmt. ‘Je maakt natuurlijk illusies en misplaattingen met taal, maar taal is ook hetgeen waarmee je die weer kunt ontcrachten.’ Maar zoals Maurits eerder zei dat ‘op papier’ anders is dan ‘hardop’, zo lijkt taal zijn veilige terrein waarin hij zich tegelijkertijd kan verliezen. Zijn gesprekken met geliefden kennen vaker een disbalans. ‘Ik heb mijzelf stiltes ingeprent: “zolang we blijven praten komen we er wel.” Maar dat ben ik; voor anderen is alles soms al gezegd.’ We eindigen in een kwetsbare, maar wellicht troostrijke stilte. ‘Woorden kunnen jou ook veel meer raken en kwetsen hè, ze betekenen voor jou ook meer?’ vraag ik nog voorzichtig. Hij kijkt mij via twee glazen kaders en vier tussenliggende landen aan: ‘Ja, ik denk het wel.’ ▲

Ook mijn Holocaust was Maurits’ non-fictiedebuut en is te koop bij lokale boekhandels en op dasmag.nl. Eerder schreef hij de boeken *Broer* en *De achterkant van de zon*. Daarnaast schrijft hij regelmatig artikelen voor *de Volkskrant*. Maurits studeerde Beeld en Taal aan de Rietveld Academie en is redacteur bij magazine *Mister Motley*, waar beeldende kunst en het dagelijkse leven aan elkaar wordt geknoopt.

Het probleem met ‘progressieven’

Het is een wijdverbreide misvatting dat inclusie afgevinkt kan worden met het uitspreken van identiteit. Even je *pronouns* benoemen, duidelijk maken van waaruit je spreekt: in progressieve ruimtes is dat heel normaal. Het zou de machtsstructuren moeten doorbreken, als cisgender sta je nou eenmaal hoger op de sociale ladder dan een transgender persoon. Het is een misconceptie die aan zelfreflectie ontbreekt. Exclusie is een blik van afkeer: jouw woorden zijn minder waard dan die van een ander. De platte progressieve focus op identiteit haalt dat niet weg maar affirmeert de onderliggende machtsstructuur.

Het wordt pijnlijk duidelijk wie tot de norm behoort en wie niet.

Tekst /// Tammie Schoots Beeld /// Katja Schraag

Ik wil dat je weet wie je tegenover je hebt, wie er tegen je spreekt. Je krijgt een transgender vrouw die al enige tijd de hoop op een beter leven niet meer bij de progressieve kant zoekt. Uitgewoond door het politieke spectrum, ben ik al jaren op een zoektocht naar een plek in de strijd om mijn emancipatie. Dat is nodig. Uit een rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat 51 procent van de Nederlandse transgender personen in een uitkering of laagbetaalde baan terechtkomt, terwijl dat over het algemeen 28 procent is. Naast een economisch probleem zijn anti-trans sentimenten ook een sociaal-culturele kwestie. Uit het rapport *Overal op je hoede* van Transgender Netwerk Nederland blijkt dat de agressie tegen trans mensen twee tot zeven maal zo hoog is.

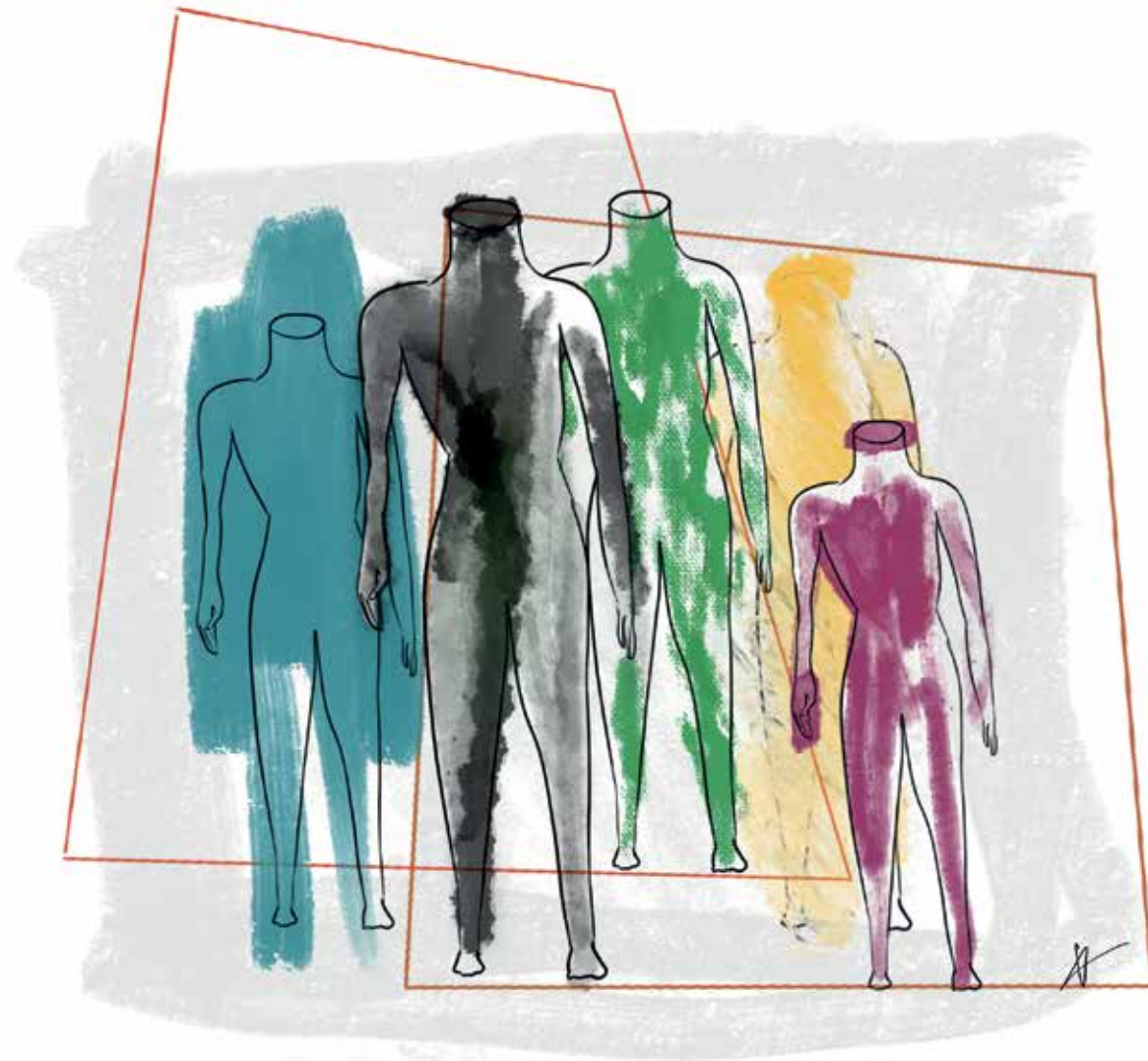
Progressieven

Het vinden van gelijkgestemden bleek voor mij een uitdaging. Bij degenen die zich het meest vooruitstrevend presenteren lijkt er in eerste instantie ruimte te zijn voor inclusie. Met het uitspreken van identiteit worden de onderlinge machtsdynamieken opgebroken. Maar het bewustzijn van de hiërarchische verhoudingen bevrijdt men niet van vooroordelen. Geforceerd krijg ik de beurt wanneer ik niets te vertellen heb en luistert men niet zodra dat wel het geval

Het maken van beslissingen is voorbehouden aan de mannen die Wikipedia pagina’s doorscrollen, zij zingen altijd de hoogste toon

is. Ik mag meedoen op de momenten die zij aanwijzen, even de *lived experience* erbij halen. Maar over de universele thematieken en grote politieke thema’s, lijkt iedereen me steeds de boel uit te leggen. Ik heb vijf jaar aan filosofisch referentiekader maar dat is geen reden om naar mijn stem te luisteren. Het maken van beslissingen is voorbehouden aan de mannen die Wikipedia pagina’s doorscrollen, zij zingen altijd de hoogste toon. In verhouding tot hen, staande bovenaan de sociale ladder, zijn mijn woorden niets waard. Het benoemen van identiteit doet niets af aan die dynamiek.

Laat ik dit concreet maken. Een tijdje geleden vroeg zo’n progressieve kennis hoe laat het was. Hoe wij ons tot elkaar verhouden is heel duidelijk: hij, een cisgender man, ik, een transgender vrouw, uitschot van de maatschappij volgens sommige sociale onderzoeken. Terwijl ik op mijn horloge kijk, antwoordde ik standvastig: ‘Twee uur.’ Het had elke tijd kunnen zijn, voor het antwoord maakte het geen verschil. Hij reikte naar zijn telefoon om het te checken. ‘Dat klopt,’ zei hij instemmend. Een bijzondere handeling, waarom zouden mijn woorden niet genoeg zijn? Bovengenoemd voorbeeld lijkt wat triviaal maar de onderliggende dynamiek draagt veel betekenis. Vooruitgang blijft beperkt tot waar de dominante groep het laat

reiken. Dit zijn die zogenaamde 'progressieven'. De mensen die staan te jubelen als een vrouw met hoofddoek de Tweede Kamer inkomt: 'Wij hebben op haar gestemd,' schreeuwen ze. De autonomie van de vrouw nemen zij niet in ogenschouw. Het zijn de bravoure filosofie-mannetjes die een gebouw uit naam van de progressie bezetten. Natuurlijk zouden ze met non-binaire personen daten, maar wél alleen de vrouwelijke. Progressie tot waar het geen pijn doet, waar het niet dwingt tot zelfreflectie.

Sociale hiërarchie

Door het uitspreken van identiteit wordt mijn identiteit en lagere sociale status, op eens een wezenlijk deel in onderlinge verhoudingen. Mijn woorden dragen minder waarde om wie ik ben. Wat ik zeg staat

standaard ter discussie. Dat komt omdat er altijd een vooroordeel zal blijven bestaan. Een literaire bobo, belezen in de genderliteratuur, zei ooit tegen mij: 'Ik heb aan zoveel zelfreflectie gedaan, mijn eigen dogma's uitgedaagd. Maar telkens wanneer ik naar je kijk schiet er door mijn hoofd: dat is eigenlijk een man.' Als mensen onderling delen we elkaar in op een sociale ladder. Iedereen heeft wel eens gedacht bij nieuw ontmoette mensen: 'Je bent een sukkel.' Kleine aanwijzingen zoals een onaantrekkelijk uiterlijk, de manier van spreken en iemands identiteit bepalen je nummertje op de ranglijst. Uitsluiting gaat verder dan de veertienjarige jongetjes die af en toe 'manwif' roepen. Het is hoe we naar iemand kijken. Een blik van afstand. Soms meen ik zelfs afkeer te lezen in de ogen van de cisgender ander.

Het uitspreken van waar je vandaan komt en wie je bent vrijwaart je nog niet van de blik die uitsluiting heet. Door stil te staan bij de sociale machtspositie die je hebt, bevestig je de dominantie van je eigen plaats. Het benoemen van identiteit draagt geen eigen legitimiteit, maar is de negatie van die machtsstructuur. Dit klinkt misschien wat warrig en daarom volgt er nu een uitleg. Door te zeggen: 'Ik erken mijn sociale macht door bewust te zijn van de positie van waaruit ik spreek,' zeg je eigenlijk: 'Ik ga NIET het privilege wat ik heb uitoefenen.' Daarmee bevestig je dat je dat wel zou kunnen. Je stapt dus niet uit die machtsstructuur maar gaat in het negatieve ervan zitten. Iets wat er niet is, had er wel kunnen zijn. Hoe je je als norm tot anderen verhoudt, is dus nog steeds anders: de dynamiek is niet

gelijkwaardig maar er blijft verschil. Je bevestigt daarmee de sociale ladder.

Het utopisch geloof los te kunnen wrikken van een machtsstructuur die alomtvattend is, klinkt misschien wat naïef. Het systeem moet bevestigd worden en dat is toch precies wat hier gebeurt? Maar mijn inziens stel je vragen vanuit een bepaald vertrekpunt. Zonder referentiekader, een alternatief wereldbeeld, heb je geen plek om die vragen te gronden. Het machtsstelsel aan de kaak stellen kan dus alleen wanneer je een ander systeem daartegenover hebt, die de legitimiteit van het hetgeen waartegen je ageert buitenspel zet.

De negatie van de ongelijke machtsstructuur is de basis voor beleidsvoorstellen zoals het naar binnenloodsen van genderdiversiteit en kleur op posities waar die anders onbereikbaar blijven. Natuurlijk is het beter om er te kunnen komen dan weg te blijven, maar dit is geen duurzame oplossing. Wanneer de progressieven uitgekeken zijn op de quota-trend worden wij, de gemarginaliseerden, weer aan ons lot overgelaten. Dan zijn we weer de onzichtbare ander en verliezen we die paar secondes van bekijk. Dát is het probleem met progressieven. Zij zijn deel van de dynamiek waar zij tegen ageren. Het affirmeren van de macht doorbreekt niet de structuur.

Wanneer de progressieven uitgekeken zijn op de quota-trend worden wij, de gemarginaliseerden, weer aan ons lot overgelaten

Ik begon dit artikel met mezelf in te dekken. Door mijn identiteit te benoemen mag ik dit vertellen. Mijn expertise reikt tot waar mijn transidentiteit eindigt: het is altijd 'die transgender' wanneer ik spreek over politiek, economie en filosofie. Wat betreft universele thema's gelden mijn analyses niet. Iedereen praat vanuit diens perspectief. Het is een dogma die mij dwingt niet echt mee te kunnen doen. Het uitspreken van identiteit maakt slechts pijnlijk duidelijk waar ik me op de sociale ladder bevind. Het is een mechanisme opgelegd vanuit de progressieve norm want zij denken dat dat inclusiever zou zijn. Die strijd voor emancipatie gaat niet over representatie in topposities, maar dat mijn woorden net zoveel betekenis dragen als de norm, ook onder de 'progressieven'. ▲

Race tegen de klok

Op AT5 zie ik dat de inschrijvingen voor de marathon van Amsterdam in oktober zijn geopend. Mijn langgekoesterde wens om mee te doen aan een hardloewedstrijd over een grote afstand flitst door mijn hoofd. Gauw bedenk ik me dat een marathon wel erg ver is, dat het inschrijven waarschijnlijk veel geld kost en dat blessures constant op de loer liggen. Ik heb helaas vaker last van blessures – het afgelopen jaar ben ik al regelmatig afgeremd bij het hardlopen door een hamstringblessure, die momenteel gelukkigerwijs onder controle lijkt – dus een verstandig idee is het wellicht niet. Oké, 42 kilometer rennen is inderdaad gekkenwerk.

Maar 21 kilometer dan? In een opwelling besluit ik me in te schrijven voor de halve marathon (die ook een stuk goedkoper is). De tweede gedachte die door mijn hoofd schiet – ik ben vandaag blijkbaar in een assertieve bui – is dat het gaaf zou zijn om samen met anderen te lopen. Ik stuur tegen beter weten in een berichtje naar mijn vrienden van het zaalvoetbalteam, die vast niet te porren zijn voor deze conditionele uitdaging. In de derde klasse maakt het namelijk weinig uit dat onze gebrekkige techniek niet wordt gecompenseerd door uithoudingsvermogen. De afgelopen maanden hebben we natuurlijk niet kunnen spelen, dus de relatieve fitheid van de start van het seizoen is langzaam aan verdwenen.

Tot mijn grote verbazing en enthousiasme schrijven twee teamleden zich meteen in, en langzaam volgt de rest. Sommigen gaan direct overstag, anderen na een lang telefoongesprek, maar bijna iedereen staat ingeschreven. Wat een mijlpaal voor de groep die in haar studententijd minstens evenveel kilo's als jaren wijsheid heeft kunnen bijschrijven. Nu kunnen we elkaar op afstand motiveren, samen trainen en concurreren met onze hardlooptijden in Strava, een app om trainingsrondjes en -tijden met elkaar te delen. Slechts één vriend downloadt de app niet, maar dat betekent niet dat hij niet stiekem keihard traint. Je vergeet bijna dat iets ook plaats kan vinden als iemand het niet via de socials deelt. Deze *dark horse*, die zichzelf slim in de underdogpositie heeft weten te manoeuvreren, wordt ongetwijfeld de verrassing van oktober.

Op Strava vliegen de kilometers ons ondertussen om de oren. De langste van de groep loopt op een zaterdagochtend 'eventjes' zestien kilometer, de rest applaudisseert virtueel. 'Je bent er al bijna!' Leuk om zo toch met elkaar in contact te zijn. Wanneer ik ga eten met twee van de hardlopers, komt enkele dagen later slecht nieuws: we moeten alle drie in quarantaine. Een van hen liep die ochtend nog een mooie zes kilometer. Zijn eigen reactie onder het Strava-bericht spreekt boekdelen: 'Gonna be the last for a while.' Als we beseffen dat we op zijn minst vijf verloren dagen tegemoet gaan, opgesloten in een klein slaapkamertje, zakt de moed ons in de schoenen. De rest traint als een gek: kunnen we deze verloren tijd nog inhalen? ▲

Tekst /// Max Rensink Beeld /// Dorota Dabrowska

Een uitnodiging voor verbinding

HUMAN The movie is een documentaire die fungeert als een portaal waaruit je naar de mensheid in zijn meest menselijke gedaante kan kijken. Je ontmoet verschillende perspectieven en zwaarmoedige emoties. Je maakt een reis door het wezen van de menselijkheid. Als kijker bekruipt je een hernieuwde verbinding met het groter gevoel van saamhorigheid.

Tekst /// **Jens Rummen** Beeld /// **Fieke de Groot**

De documentaire *HUMAN The movie*, geregisseerd door de Franse klimaatactivist, journalist en fotograaf Yann Arthus-Bertrand, ging in 2015 in première. Ondanks de opmerkelijke leeftijd van dit werk, blijft deze een monument voor de erbarmelijkheid van onze moderne tijd. Wat je in de documentaire te zien krijgt zijn meer dan tweeduizend mensen uit ongeveer zestig landen die in portret tegen een zwarte achtergrond allemaal dezelfde veertig vragen beantwoorden. Hun afkomst en naam blijft voor de kijker verborgen. Die informatie is opzettelijk weggelaten door Arthus-Bertrand omdat hij zich ‘wilde concentreren op wat we allemaal delen. En als je de naam van de persoon of het land erbij zet voel je dat niet even sterk’. Het geheel bestaat uit drie volumes, maar er is ook een ‘editor’s cut’ van drie en een half uur.

De uitgesproken intentie van de regisseur is laten zien dat de mens in essentie een homogene groep is. Wanneer het aankomt op thema’s als liefde, leven of dood, geweld of vormen van discriminatie, ondergaat de mens die doorgaans op eenzelfde manier. Hieruit volgt een vermoeden dat we misschien toch niet zo radicaal verschillen van elkaar en op basaal niveau juist een universele uniformiteit schijnen te vormen. Toch vallen er naast die schijnbare uniformiteit ook opmerkelijke verschillen aan te merken. Naast het aangrijpende karakter van deze documentaire, is er dus ook een dubbelzinnigheid op te merken die aanzet tot fundamenteel filosofische vraagstukken. Kunnen we de mens in een universele strekking definiëren? Waarom verschillen we zo van elkaar terwijl we desondanks zo op elkaar lijken?

Iets wat ik zelf snel ervaarde bij het kijken, was de drang mijn eigen situatie te relativiseren. Het mooie leven hier in Amsterdam wordt elke dag overspoeld met indrukken, nieuwigheden, hypes en ander vertier. Zelfs tijdens deze hele coronacrisis hebben deze afleidingen zich moeiteloos verplaatst naar mijn scherm. Feitelijk een afleiding die men al niet meer zag als ‘afleiding’ omwille van haar alledaagsheid. Na een tijdje kijken begon ik automatisch een stapje terug te zetten. Dit scherm, dat mij toegang gaf tot al die mensen en hun verhalen, transformeert in een portaal waardoor ik in plaats van naar mensen te kijken, dé mens begon te zien. De basis van onze menselijkheid kwam op de voorgrond te staan en reikt een hand van verbintenis uit. Want dat was het opgediende gevoel: wij maken allemaal deel uit van dit geheel. En dat is prachtig.

Je wordt nog eens wakker geschud, uit de waan der afleiding, en verantwoordigd dringt het besef van vervreemding door. Want wat je door dit portaal ziet zijn echte mensen. Mensen die jou verhalen kunnen vertellen, gezelschap kunnen bieden en waarmee je een benadering kan voltrekken. Je verwerpt die ‘afleiding’ en daalt neer naar dat oersentiment van interpersoonlijke afhankelijkheid. Een onbenoembaar gevoel dat haast onmogelijk te beschrijven is binnen conventioneel taalgebruik, een verbinding.

Zodra je dit oersentiment te pakken hebt slaat het portaal je brutaal in het aangezicht. Onze persoonlijke problemen en deze nieuwgekoesterde affectie voor dit oersentiment veranderen tot bijzaak. Je wordt namelijk vervolgens regelrecht geconfronteerd met de meedogenloosheid van diezelfde mensheid. En met een persoonlijke kanttekening zou ik dan ook willen zeggen dat de regisseur dit uitstekend heeft gedaan: eerst serveert hij deze verbinding, waardoor het daaropvolgend leed ook het onze wordt. Maar dit leed ligt in onze eigen handen want al heel de geschiedenis lang, en vandaag nog steeds, triomfeert de ontwikkeling van de mens op de uitbuiting van diezelfde mens. Je staat dankzij dit portaal oog in oog met de slachtoffers van de geïnstitutioneerde slavernij. Er worden verhalen in beeld gebracht van staatloze fabrieksarbeiders die om te overleven genoondzaakt zijn hun tijd hier op aarde te slijten aan een lopende band. Ook het pijnlijke verhaal van een werknemer uit de textielindustrie die van een miezerig dagloon moeten leven wordt verteld. Hij vertelt over hoe de klant altijd ‘de beste deal’ wil sluiten. ‘Waarom betaal je niet gewoon een eerlijke prijs voor de kwaliteit van onze goederen?’, smeekt het ontstemde gezicht. Een andere vrouw spreekt over hoe je überhaupt niet uit de armoede kan geraken als je continu bezig bent met eten zoeken, en daardoor geen tijd over hebt om na te denken over hoe je onder deze situatie uit moet komen. Maar niet alleen economische onderwerpen komen aan bod. Ook verhalen van vluchtelingen die helemaal ‘niets willen (hebben) van ons, maar gewoon willen kunnen (over)leven.’ Of oorlogsslachtoffers die na een langdurige oorlogsperiode de vijand niet meer zien als de man met ander idealen, maar als hij die verder wil gaan met moorden zaaien en verdriet oogsten.

In andere woorden: kijk eens niet de andere kant op, maar confronteer jezelf door het bekijken van deze documentaire. Dit portaal biedt een aanleiding tot verbinding. Op een manier kom je dicht bij de mens

als wezen an sich. Het is interessant hoe die onbekende gezichten zo dicht bij je komen te staan. Zodra deze verbinding tot stand is gekomen kunnen we ook vertrekken vanuit een gevoel van saamhorigheid en de heersende problemen vanuit dit perspectief onder handen nemen. Want luidt de leuze van de 21e eeuw niet dat ‘alles mogelijk’ is? Met de middelen en de welvaart waarover we nu beschikken is het gewoonweg niet te verantwoorden dat wij, dé mens als groep, nog steeds onrechtvaardig zoveel leed ervaren.

Ten slotte, geniet ook vooral van de documentaire. Neem je tijd, niet alleen voor het kijken, maar ook voor het verwerken en reflecteren. Daarnaast komt Arthus-Bernard duidelijk uit een fotografische opleiding. Om de zoveel gezichten komen er korte intermezzo’s waarin de pracht van onze wereld, de menselijke cultuur en verwezenlijkingen tentoon worden gesteld. Dus laat je vooral niet afschrikken door de zwaarmoedigheid, want de beloning van verbinding is het allemaal waard. ▲

Smeets is misschien smerig, maar bevestigt vooral een onbesproken norm

Sidney Smeets, de 45-jarige strafrechtadvocaat en inmiddels voormalig Tweede Kamerlid van D66, kwam vorige maand in opspraak door zijn vunzige berichtjes en romantische avances richting minderjarige jongens. Is de #MeToo-beweging hiermee in een nieuw vaarwater gekomen? En waar ligt de grens in een misschien nog altijd grenzeloze gayscene? De lijn tussen wat moreel acceptabel is en wat volgens de wet mag is in elk geval flinterdun.

Tekst /// Freek Haye Beeld /// Winonah van den Bosch

Dat #MeToo niet alleen over vrouwen gaat die te maken krijgen met seksuele intimidatie door een man in een machtspositie, maar de seksuele voorkeuren overstijgt, is op zich geen nieuws. Maar wat de #MeToo-verhalen binnen de gayscene anders maakt, is dat ze lange tijd onder het tapijt zijn geschoven. Sterker nog, ze behoren in een bepaald opzicht tot de norm die je als jongvolwassen homo, nadat je uit die (nog altijd verdomde) kast bent gekomen en de gayscene begint te verkennen, continu om je heen bevestigd ziet. Want tja, iedere jonge homo krijgt toch wel te maken met oudere mannen die geïnteresseerd zijn in seks?

Meer dan tien jongens meldden zich op Twitter en herkenden zichzelf in elkaars verhalen over Smeets. Schunnige complimentjes, seksuele toespelingen en uitnodigingen om langs te komen op zijn advocatenkantoor in Amsterdam; verwerpelijk, maar netjes binnen de juridische lijntjes. Zo geeft Smeets in zijn verklaring ook weer: 'Ik schrik van de berichten die er over mij zijn verstuurd. In sommige berichten lees ik dat mensen contact met mij als ongewenst hebben ervaren. Dat vind ik zeer naar, want dat was niet mijn intentie. Ik heb me naar mijn beste weten altijd gedragen binnen de wetten die in Nederland gelden.' Hij verkondigt hiermee geen onwaarheid volgens wat er bekend is over de aantijgingen; seks met een zestien- of zeventien-

jarige is immers geen strafbaar feit zolang er 'geen sprake is van dwang of afhankelijkheid', aldus Richard Korver, de voorzitter van Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zedenslachtoffers, in de Volkskrant.

De échte zoektocht naar jezelf, begint na de kast pas

Echter, in #MeToo-gevallen als deze draait het niet enkel om wat volgens het wetboek kan en mag, maar wat we als maatschappij aanvaardbaar gedrag vinden. In tegenstelling tot het simpele 'cancelen' van Smeets, moet er een discussie ontstaan waarbij de grenzen van de vrijheid en blijheid, en vooral wat

behoorlijk en menselijk gedrag is binnen de gayscene worden bevraagd.

Onder het tapijt

Behalve dat het om een gerenommeerd strafrechtadvocaat en inmiddels ex-Kamerlid gaat –eentje die zich in de Kamer nota bene hard wilde maken voor betere LHBTI-rechten en daarnaast als advocaat gespecialiseerd is in zedenzaken – schrok ik persoonlijk niet van de verhalen van de jongens op Twitter. Zelf krijg ik via datingapps en soms via sociale media geregeld verzoekjes – zo nu en dan met een extra cadeautje in de vorm van een geslachtsdeeltje – van oudere mannen die vragen (de een beleefder dan de ander) om seks. Af en toe worden er zelfs geldbedragen geboden, alsof seks niets meer is dan een simpele dienst die verpatst kan worden op een online veemarkt. Maar ook offline, in de tijd dat de altijd gezellige kroegen in de Reguliersdwarsstraat nog open waren, lijken sociale fatsoensregels in de gayscene vager dan elders. Tijdens een heerlijk volle vrijdagavond is het niet ongewoon om als achttienjarige een ongevraagde greep in je billen te voelen wanneer je naar de wc loopt of een iets te seksueel complimentje te krijgen van een man bij wie de grijsheid al lang en breed is ingedaald. Net als vele andere homo's wuif ook ik dit weg onder het mom van 'zo gaat dan nou eenmaal hier', terwijl ik diep van binnen weet dat het eigenlijk niet oké is.

De seksuele grenzen lijken binnen de gayscene onduidelijker dan elders. Waar homo's van pak 'm beet 40+ jong waren in de tijd van seksuele revoluties, toen er door homo's flink tegen heteronormativiteit werd aangeschopt en vooral op seksueel gebied niets te gek was, lijkt de generatie van nu preutser, voorzigtiger en misschien wel wat ongemakkelijker. Als jonge homo in de puberteit wil je erkenning, ga je op ontdekking en zoek je naar mensen die zich, net als jij, afwijkend van de heteronorm voelen. Je bevindt je in een kwetsbare positie, waar sommige mannen op een slimme manier op in weten te spelen. Voor je het weet beland je in een grijs gebied tussen vaderlijke vriendelijkheid en (ongewenst) seksueel gedrag.

Hoe nu verder?

Ook NOS-verslaggever Martijn van der Zande is door verschillende jonge mannen *exposed* op Twitter. Hij zou op een flirtende, intimiderende en opdringerige manier toenadering tot jonge homo's hebben gezocht, ook tijdens zijn werk als journalist bij Radio 1. Een Twitteraar geeft aan dat hij in zijn BNN-Academytraject zat toen hij voor een journalistiek item met Van der Zande moest samenwerken. 'De redactie waarschuwde al grappend: pas je op, je bent wel zijn type, hoor. En niet blijven slapen!'

Smeets en Van der Zande vormen het topje van de ijsberg. Omdat ze beiden bekend zijn

en bovenaan een machtsstructuur staan, komen hun praktijken net als tijdens vorige #MeToo-gevallen in de openbaarheid en ontstaat er een oneerlijke *trial by media*. Oneerlijk omdat het aan wederhoor ontbreekt, maar ook onwenselijk omdat het gevaar dat hele groepen onterecht worden weggezet als 'fout', 'vies' of 'pedoseksueel' altijd op de loer ligt. Er zijn immers genoeg oudere homoseksuele mannen die geen 'kwade' of 'seksuele' bedoelingen hebben wanneer ze contact zoeken met jonge homo's, maar jonge homo's niets meer dan een welkom en veilig gevoel willen geven. Deze mannen zijn onmisbaar binnen een wereld waarin het soms aan solidariteit en onderling vertrouwen ontbreekt. Ze houden 'de beweging', die collectief nog altijd moet vechten voor erkenning en acceptatie in een heterowereld, bij elkaar. Tegelijkertijd is het ethische kompas bij genoeg andere oudere homoseksuele mannen defect. In *Het Parool* zegt de inmiddels twintigjarige Quinten die te maken kreeg met seksuele DM's van Smeets: 'Ik kwam net uit de kast. Hij had status, leek iemand die ik kon vertrouwen en die mij begreep. Aanvankelijk was ik blij met de aandacht. Nu, twee jaar later denk ik nog steeds met weersin terug aan deze nare periode in mijn leven. Er ging toen veel mis in mijn leven, ik had geen vrienden en ik was wanhopig op zoek naar mensen om mij heen die mij begrepen en die ik kon vertrouwen.'

Een andere jongen vertelt over hoe hij afsprak met Smeets en vervolgens seks had. De jongen gaf consent, maar gaf ook eerlijk aan dat hij zestien jaar was. In een later whatsappberichtje naar de jongen bekende Smeets dat het zijn 'foutste fantasie' was om met een zestienjarige seks te hebben.

Wat moet er gebeuren? In elk geval meer dan het cancelen of simpelweg bashen van Smeets. Hoe hij zich heeft gedragen – wetende dat hij een belangrijke functie als advocaat en Kamerlid vervult – is ronduit stompsinnig, maar met morele verontwaardiging alleen komen we er niet. Kwetsbare jongens die worstelen met hun homoseksuele identiteit en (online) zoeken naar gelijkgestemden, moeten door scholen én door ouders meer gezien en begeleid worden. Dit houdt in: bespreek de mogelijke gevaren die zich bij de ontdekking van de gayscene kunnen voordoen. Het is hierbij noodzakelijk dat we het idee loslaten dat wanneer iemand uit de kast komt, diegene volledig is bevrijd en onbezorgd diens identiteit verder kan onderzoeken. Want de échte zoektocht naar jezelf, begint na de kast pas. Daarnaast is het belangrijk dat iedereen uit de gayscene in de spiegel kijkt en zich afvraagt: waar leggen we de grens en hoe bewaken we die grens? Durf daarbij op je strepen te staan en het eerlijk aan te geven als iemand over een grens gaat. Alleen dan zorgt een grote #MeToo-actie uiteindelijk voor meer veiligheid. ▲

Masturbatie op de Dapperstraat

Ik had dit stuk anders willen beginnen. Ik woon in een wijk die ik bejubel maar waar ik eigenlijk niets vanaf weet. De veryupte fantasie van de raciaal gesegregeerde Dapperbuurt. Wanneer ik nageroepen word door de lokale dronkaards kijk ik elders. De naar pis ruikende man met gekke knopjes op zijn arm ga ik uit de weg. Het is een wereld die bestaat ver weg van mijn vriendinnen met mom-jeans die vrolijk over hun vriendje vertellen. Met haren geknot werkt hij bijna altijd bij een koffientent, zo eentje met een weinig imaginaire naam, COFFEE BRU ofzo. Het schrille contrast tussen mijn elitaire leefwereld en een pijnlijke geschiedenis.

Tekst /// Tammie Schoots Beeld /// Winonah van de Bosch

Het was een avond die de illusie doorbrak. Ik vertrok van de kleine Albert Heijn net naast het viaduct die het einde van de Dapperbuurt aangeeft. Het was iets later dan gedacht. Ik had een overbodig rondje door de winkel gelopen zodat de lange jongens in Carhartt-jas, allemaal keurig in hoogwaterbroek, me goed konden zien. Zo werkt dat nu eenmaal. Met wiegende heupen liep ik in mijn naar kamertje. Over de Pontanusstraat langs Bar Botanique, waar zelfs met storm nog een groepje om een cappuccino met havermelk vraagt. Naarmate ik van de grote weg afweek benadrukte het schemerlicht het vuilwitte kleurtje van de aftandse sociale huurwoningen. Dat merkte ik pas op ná die avond. Nu keek ik in de weerspiegeling van de autoramen naar hoe goed de combinatie van flared jeans met mijn generieke Dr. Martens werkte. Een echte yup. Ik had het eerst niet door. In een van de wagens zat een man. Ik deinsde terug. Toevallige voorbijgangers keken me geërgerd aan toen ik een kreet slaakte. Strak hield de man iets in zijn schoot wat op de rozige verpakking van de AH chorizo leek. Ik had me er eerder op de dag over verbaasd dat die maar 2 euro kostte. De auto lag bezaaid met verpakkingen van de Kentucky Fried Chicken om de hoek. Dat is ook de Dapperstraat.

Een vriendin had me dat eerder al verteld: 'Blauw licht? Blauw licht!' Als ik haar niet had gekend had ik misschien gedacht dat het niet zou kloppen. Met volle overtuiging keek ze me aan. Ze had haar hele leven hier

gewoond. 'Voor de junkies, zodat ze hun aderen niet konden vinden.' Het had over de he-

roïne-epidemie van de jaren zeventig kunnen gaan, een geschiedkundige passage uit een

stoffig boek, maar het was haar jeugd, slechts een paar jaar terug. Ze beschreef hoe de restaurants aan het Dapperplein, uitgerekt tot ver in de Javastraat, allemaal fluorescerende lampen in hun toiletten hadden. Als kind had ze in de Commelinstraat gewoond, waar ze constant kaaskop naar haar hoofd geslingerd kreeg en in elkaar geslagen werd. Het enige woordje Marokkaans dat ze in die tijd had opgestoken was zemel: hoer. Dat is ook de Dapperstraat.

Voordat ik er woonde, beperkte ik mijn wandelroute tot de idyllische plekjes. Ik slenterde door het statige Oosterpark zo de Dappermarkt op, als ik zin had pakte ik de Javastraat mee helemaal door naar het rustieke Flevopark. Tuurlijk zag ik de kinderen in slobberkleden die tot het gaatje van de avondklok buiten bleven spelen. Hun wiet rokende ouders kunnen niet ouder dan twintig zijn. Allemaal met getinte huidskleur, afstammelingen van de Marokkaanse gastarbeiders, zo kon je de lijnen in de buurten herkennen. Ze staken hun middelvinger op naar een PvdA-stemmende witte vrouw met glimmende Nikes. Zij trok haar jas iets dichter tegen haar lichaam en deed alsof ze het niet had gezien. In de liberale utopie van diversiteit wordt de raciale geschiedenis niet meegenomen. Er is woede voelbaar. 'Weer zo'n witte trut, zo'n universiteitsstudent die denkt zich aan ons te kunnen relateren. Wanneer de politie weer een inval doet spreekt ze schande, maar achter de deuren komt ze niet', dat moeten de werkloze jongens met vuilnisbakjas wel hebben gedacht. Met snelle poen financieren ze hun merkkleding, niet wachten op morgen maar leven voor vandaag. Dat is ook de Dapperstraat.

Een eenzame buurt waar cohesie ver te zoeken is

Dat 'domweg gelukkig, in de Dapperstraat,' bestaat allang niet meer. Hoe eenzaam moet je zijn om alleen in je auto te masturberen? Hier, in de overblijfselen van een armoedige wijk, worden de oorspronkelijke bewoners hun huis uitgejaagd. Met drugs, junkfood en snel geld vullen ze de tijd, wachtend op het onvermijdelijke. Prikkel in een gedachteleze wereld waarin de uitkering elk jaar weer omlaag gaat. Passen en meten en leven tot de volgende klap. Het is wat er achter de deuren op de Dapperstraat gebeurt. De gastarbeiders van de eerste generatie blijven angstvallig hun sociale huurwoning bezetten. Als ze doodgaan moeten hun kinderen wegverhuizen en neemt een yup intrek in hun voormalige huis. Zo eentje die graag in een 'gemêleerde wijk' wilt wonen, zodat hij zichzelf even kan onderdompelen in de illusie dat er ook maar iets van gelijkwaardigheid bestaat in deze stad. Dat is de Dapperstraat.

Ik ben een universiteitsstudent, bezig met mijn flared jeans, losgezongen van de wereld om me heen. Dat is de Dapperstraat, een eenzame buurt waar cohesie ver te zoeken is. En de enige die ik daarvoor verantwoordelijk kan houden is mijn eigen onwetendheid. ▲

Het grote complot van alle dingen die er toe doen

Al lang voordat het vaccineren in Nederland van start ging, gonsde het van de theorieën over al het kwaad dat de prik mogelijk bevat. Het internet staat vol met de meest verzochte theorieën. Door sommige mensen worden complotten voor zoete koek geslikt, maar de meeste horen ze smalend aan. Complotdenkers zouden laagbegaafde wappies zijn en wij zelf zijn verheven intellectuelen. "Niemand begrijpt de wereld door en door maar in ieder geval ben ik er niet zo erg aan toe als Lange Frans." Lachen om vreemde en vaak verzochte standpunten die complotdenkers innemen is in mijn ogen veel minder interessant dan nadenken over waarom ze deze dingen met zoveel overtuiging zeggen en geloven.

Het vinden van verklaringen voor gebeurtenissen is een belangrijk onderdeel van het creëren van een logisch en zorgvuldig begrip van de wereld. Mensen willen de waarheid weten en zeker zijn van die waarheid. Complottheorieën staan toe dat mensen consistent kunnen blijven geloven in hun eigen overtuigingen omdat ze ieder bewijs tegen het complot als deel van het complot kunnen beschouwen. Het is gezien het verloop van afgelopen jaar dan ook niet vreemd dat het geloof in samenzweringen zo sterk is. De pandemie en al zijn gevolgen schudden aan de grondvesting van onze visie op de wereld. In roerige tijden die emotioneel stressvol zijn grijpen mensen zich vast aan complottheorieën. Heftige gebeurtenissen moeten een heftige verklaring hebben zodat er een balans is tussen oorzaak en gevolg. Wanneer een invloedrijk persoon dood gaat, is de gedachte dat er een ingewikkelde samenzwering achter zit bevredigender dan de harde waarheid dat iedereen doodgaat, zelfs mensen die onfeilbaar lijken. Samenzweringen kunnen antwoord geven op de vraag: "Waarom overkomen goede mensen slechte dingen?"

In superheldenfilms is er altijd een slechterik die verslagen moet worden. De scheiding tussen goed en kwaad is in fictie veel duidelijker dan het in de werkelijkheid ooit zal zijn. Grijze gebieden en systematische problemen komen niet aan bod; een superheld hoeft het alleen op te nemen tegen mensen die door en door slecht zijn. We hongeren allemaal naar een doel in het leven, zeker nu het leven zich zo onduidelijk voordoet. Als er geen kwaadaardige mastermind is, dan maken we er zelf wel eentje. Een kwaadaardige groep of persoon die de boel probeert te verzieken, versimpelt de complexe zoektocht naar een levensdoel. Een corrupte regering die om dubieuze redenen probeert te verdoezelen dat de wereld plat is, leidt de aandacht af van confronterende vragen over waarom we ons op deze aarde, of die nou plat of rond is, bevinden en wat hierna volgt.

Misschien ontbreekt het bij complotdenkers wel aan wat kritisch denkvermogen, of misschien hebben ze er juist iets te veel van. Maar iedereen die de zogenaamde 'wappies' gedachteloos ridiculiseert, ontbreekt het in elk geval aan empathie. Complotdenkers durven een standpunt in te nemen en actief te streven naar een betere wereld; er zijn veel mensen die dat niet over zichzelf kunnen zeggen. ▲

Tekst /// Teske Wortman Beeld /// Dorota Dabrowska

De uitzonderingspositie van topsporters: terecht of niet?

Terwijl de bioscopen, theaters en concertzalen gesloten zijn, voeren topsporters hun werk naar hartenlust uit. Er wordt zelfs gesproken over een vaccinatievoorrang voor topsporters: ze lijken het stempel 'essentieel beroep' te hebben gekregen. Maar is dat wel eerlijk? Waarom mogen topsporters alles weer, maar de rest van het land niet?

Tekst /// Max Rensink Beeld /// Imke Chatrou

In mijn eentje op de bank, hoge hartslag, grote ogen. De wedstrijd staat op het punt te beginnen. De aanblik van een leeg voetbalstadion blijft een vreemd beeld, ook al heb ik daar al een jaar aan kunnen wennen. Vanwege de avondklok is iedereen genoodzaakt de wedstrijd van Ajax tegen AS Roma thuis te kijken, maar de spanning is er nauwelijks minder om. Wat was ik blij toen de voetbalcompetitie eindelijk weer begon in september, want het levert zoveel vermaak op in deze verder saaie tijd. Ook de Tour de France, de hockeycompetitie, het basketbal van de Amerikaanse NBA en talloze andere grote sportevenementen konden weer plaatsvinden. Voor deze zomer staan het EK voetbal en de Olympische Spelen in Tokio op het programma. Genoeg te beleven dus.

De vrijheid van topsporters

Al maanden is er veel kritiek op de Nederlandse vaccinatiestrategie: die zou slecht gecoördineerd zijn, chaotisch en vooral te sloom. In het Verenigd Koninkrijk vaccineren ze veel sneller en het risico van het uitstellen van de tweede AstraZeneca vaccinatie zou net als in het Verenigd Koninkrijk ook hier genomen moeten worden, aldus Ernst Kuipers en Diederik Gommers. Volgens hen lijkt de urgentie van de huidige situatie niet door te dringen tot het kabinet. Het uitstellen van de tweede vaccinatie heeft als gevolg dat een groter aantal kwetsbare mensen hun eerste prik eerder kan krijgen, die ook al beschermend werkt. Mensen in de horeca kunnen niet werken, terwijl consumenten snakken naar dansen in de kroeg, een bioscoopbezoek en een toneelvoorstelling. Allemaal nog ten strengste verboden. Bij het uitstellen van de tweede vaccinatie zou dit mogelijk sneller weer kunnen.

Voor topsporters geldt een uitzondering: zij mogen hun werk wel gewoon uitvoeren, al sinds de zomer van 2020. De sporters leven in een soort testsamenleving, waarin zij wekelijks – of vaker – worden getest en daardoor hun leven weer kunnen oppakken. Daar staat niet ieder-

een achter. Er kwam veel kritiek op het 'frisse kapsel' van voetballers van Ajax toen in de rest van Nederland alle kapperszaken gesloten waren. Tijdens de eerste golf in mei vorig jaar was er verbazing over een foto waarop de Nederlandse spits van Sevilla, Luuk de Jong, deelneemt aan een feestelijk etentje met zijn teamgenoten en hun partners. Ook

Topsporters staan in de schijnwerpers en dat deze schandaaltjes het nieuws halen is niet zo gek

tijdens de afgelopen zomer: Novak Djokovic, de Servische nummer één van de tenniswereld, organiseerde tijdens een demonstratietoernooi een feestavond waarbij de aanwezige tennissers zich niet aan de coronaregels hielden. Veel tennissers raakten besmet, ook Djokovic zelf. Topsporters staan in de schijnwerpers en dat deze schandaaltjes het

nieuws halen is niet zo gek. Maar er is meer aan de hand. Want waarom mogen de sporters wel naar hun werk? Omdat het van groot belang is om voor vermaak te zorgen, zou je kunnen antwoorden. Maar dat zou je ook kunnen zeggen over bijvoorbeeld de cultuursector. Is dat niet de sector die bij uitstek voor een lach en een traan kan zorgen? Is deze uitzonderingspositie voor topsporters wel eerlijk?

De overheid heeft aan het begin van de pandemie een scheiding gemaakt tussen 'essentiële' en 'niet-essentiële' beroepen. Dat een overheid hierover beslist is lijkt misschien logisch, maar waarom bepalen politieke partijen welke beroepen het label essentieel krijgen? Het lijkt me dat we eerst een discussie zouden moeten voeren over wie daarover zou moeten beslissen. Economische belangen spelen in de huidige politiek bijvoorbeeld vaak een grote rol, terwijl dat niet altijd iets zegt over de noodzaak van een beroep. De keuzes die gemaakt zijn doen dan ook de wenkbrauwen fronsen. Wat is de reden dat de boekwinkels niet open zijn, maar de slijterijen wel? Waarom zijn de musea gesloten, maar kan je vanaf Schiphol wel op vakantie gaan? En waarom mag de cultuursector zijn werk niet doen, maar gaat de landelijke voetbalcompetitie gewoon door? Keuzes die moeilijk zijn uit te leggen.

Vaccinatievoorrang

In sommige landen gaat de uitzonderingspositie voor topsporters heel ver. Volgens een NRC-artikel van 15 maart krijgen topsporters in Litouwen, Servië, Hongarije, Israël en Mexico zelfs voorrang bij de vaccinatie. Op 24 maart schreef NOS dat topsporters in Nieuw-Zeeland eerder worden gevaccineerd, omdat meedoen aan de Olympische Spelen van 'nationaal belang' is. Deze voorrang blijft overigens niet beperkt tot de Spelen, maar geldt ook voor andere internationale sportevenementen. In Nederland gaan er ook stemmen op om topsporters met voorrang te vaccineren. Al in januari vonden er hierover gesprekken plaats tussen het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Nederlandse sportorganisatie NOC*NSF. En inderdaad: op 13 april kwam naar buiten dat de Nederlandse Olympiërs met voorrang een vaccin zullen krijgen en dat daar diezelfde week nog mee zal worden gestart.

Met een dergelijke vaccinatievoorrang voor topsporters heeft het ministerie topsport duidelijk als essentieel geïnclassificeerd. Maar moeten we niet in eerste instantie kijken welke risico's zij lopen op een ernstige besmetting? Hoewel er onderzoeken lopen naar de kans op hartschade en een hartspierontsteking na een corona-infectie, waar topsporters meer kans op lijken te hebben omdat zij veel van hun hart vragen, is de kans dat deze mensen ernstig ziek worden niet groot.

Topsporters zijn jong en in absolute topconditie, waardoor ze natuurlijk een kleinere kans hebben om op de Intensive Care te belanden dan de gemiddelde vijftiger of zestiger. Waarom zouden zij dan eerder een vaccinatie moeten krijgen? De topsportsector geeft duidelijk aan dat topsporters geen voorrang willen op kwetsbaren en dat zij met hun bekendheid en status vaccinatie willen aanmoedigen.

Dat voorrang voor topsporters überhaupt onderwerp van gesprek is, komt onder andere doordat er enorm veel geld omgaat in de sportwereld. Dat heeft waarschijnlijk een grote invloed op de huidige positie van de topsport, omdat geld moet rollen: tijdens de huidige pandemie ligt de economie – wat dat ook precies is – wereldwijd volledig op zijn gat. In het recente Australische artikel ‘The sporting bubble as gilded cage’ beschrijven de auteurs Adele Pavlidis en David Rowe dat in Australië de topsport deels weer opstartte omdat er online veel wordt gegokt en daar dus veel winst te maken is. In de coronaperiode nam het online gokken met 142 procent toe in Australië. Veel te verdienen, dus.

Op deze manier lijkt de uitzonderingspositie voor topsporters een uitvergroting van de gevolgen van de coronacrisis wereldwijd

Zorgmedewerkers in de acute zorg zijn de enigen die tot nu toe met voorrang zijn gevaccineerd. Er zijn veel artsen, verpleegkundigen en andere zorgmedewerkers die nog niet aan de beurt zijn voor een vaccinatie. De voorrang voor acute zorgmedewerkers is terecht, omdat zorgmedewerkers in het algemeen meer blootgesteld worden aan het virus – zij vangen immers alle zieke mensen op – en omdat zij geen noodzakelijke zorg meer kunnen leveren als ze ziek thuis zitten. Voor topsporters gaan beide argumenten niet op.

(Inter)nationale ongelijkheid

De uitzonderingspositie voor topsporters leidt zowel nationaal als internationaal tot een toename van ongelijkheid. In sommige landen zijn er meer faciliteiten om veilig te trainen en zijn er veel meer tests beschikbaar dan in andere landen, wat voor sporters uit die landen een trainingsachterstand tot gevolg kan hebben. Ook de voorrang bij de vaccinatie kan voor grote verschillen zorgen. De Nederlandse Jumbo-

Visma wielerploeg moest afgelopen najaar de Giro d’Italia, één van de drie grote wielerrondes, verlaten na twee positieve tests in het team. Als sommige teams komende zomer wel zijn gevaccineerd en anderen niet, kan dat tot dergelijke ongelijke situaties leiden. Ook technisch directeur van het NOC*NSF Maurits Hendriks, die pleit voor snelle vaccinatie van de Nederlandse topsporters, waarschuwt hiervoor: als een Nederlandse sporter veertien dagen in quarantaine zou moeten rondom de Olympische Spelen, kan dat desastreuze gevolgen hebben voor Olympische deelname. Om Nederlandse topsporters gelijke kansen te geven, zou je hen dus met voorrang moeten vaccineren, luidt het argument. Tegelijkertijd zijn er landen waar het vaccineren nog niet is begonnen – met name Afrikaanse landen – waardoor topsporters uit die landen waarschijnlijk lang op hun vaccinatie moeten wachten. Enerzijds wil de Nederlandse topsporter niet achterblijven, maar anderzijds is het ook oneerlijk tegenover de nog niet gevaccineerde topsporter om met voorrang gevaccineerd te worden.

Niet alleen internationaal, maar ook nationaal ontstaan er verschillen. Zo schrijven Pavlidis en Rowe dat er in Australië een duidelijke disbalans te zien is in de doorgang van sportcompetities voor vrouwen ten opzichte van mannen. Tijdens de piek in besmettingen kon door vrouwen alleen de sport ‘netball,’ dat erg op korfbal lijkt, gespeeld worden. Voor mannelijke topsporters was er veel meer ruimte om hun sport doorgang te laten vinden. Ook in Amerika was er een groot verschil tussen mannen en vrouwen. Hoewel zowel de mannelijke als vrouwelijke basketbalcompetitie doorging, verschilden de omstandigheden nogal van elkaar: de mannen verbleven op het luxe resort van Disneyland in Orlando, terwijl de vrouwen in een gebouw woonden met ‘veel ongedierte, insecten op hun matrassen, slecht voedsel en geblokeerde waterleidingen,’ aldus Pavlidis en Rowe.

De ongelijkheid neemt toe volgens al bestaande patronen: minder vermogende landen zullen meer achterop raken en door het gebrek aan mogelijkheden voor vrouwelijke topsporters wordt het hen ook moeilijker gemaakt dan hun mannelijke collega’s. Op deze manier lijkt de uitzonderingspositie voor topsporters een uitvergroting van de gevolgen van de coronacrisis wereldwijd.

Meer bewegen!

Toch zit ik gespannen klaar op de bank. Hoe je het ook wendt of keert, voor veel mensen leveren de sportwedstrijden een welkome afleiding van het thuiswerken, de gesloten terrassen en (de angst voor) besmettingen. Daarnaast gaan er echt niet zoveel Nederlandse topsporters naar de Olympische Spelen: inclusief staf gaat het om maximaal 800 mensen. Dat zal geen groot verschil maken in de vaccinatiestrategie. Bovendien geeft aandacht voor sport mensen ook meer zin om zelf te gaan sporten. We weten hoe belangrijk dat is, zeker in deze periode van stilzitten en met een gevaarlijk virus op de loer. Een goede lichamelijke conditie kan helpen het virus te verslaan. Misschien moeten we meer nadruk leggen op het motiveren van de bevolking om te gaan sporten. Een voorstel: de topsporters mogen doorgaan in hun competities, maar dan moeten ze wel af en toe een gratis online sporttraining geven. En voorafgaand aan hun wedstrijd een vlog maken om mensen aan te moedigen te gaan bewegen. En een keer een racefiets cadeau doen. Als het ze lukt om mensen te activeren, kan ik misschien wel meegaan in de classificatie ‘essentieel’. ▲

Morgen en vandaag

Hij zei haar dat het wel meeviel. Dat hij het aan had gekund en het wel dacht te kunnen vergeten. De zwaluw keek hem aan met glazige ogen. Het glazige was niet vanwege wantrouwen, maar uit de trieste observatie dat de witte raaf zich dacht op deze manier te moeten voordoen. De zwaluw wilde boos zijn dat hij zich nog altijd zo bewaarde voor de tijden die niet komen zouden. Alsof hij dacht dat zij de nachten niet kon dragen en als eerste de dagen zou verliezen. Toch voelde de zwaluw geen enkel greintje van enig soort woede. Eerder een wrok tegenover haarzelf, dat ze de witte raaf maar niet genoeg veiligheid had kunnen bieden. Zijn veren zagen grijs, zijn ogen lagen dieper in zijn benige holtes dan vanochtend, vooral de hoeken van zijn snavel kenden een diepte die door de zwaarte van het daglicht bleek en strak werden gehouden. Ze zag zijn vleugelbladen trillen, frunnikend aan een knoopje van zijn overhemd, de tweede van onderen. Dat deed de witte raaf vaker, dat was ze gewend. Zo weet ze. Zijn angst had al kennis gemaakt met gewenning. En sinds de laatste lente ging zijn lichaam nu eenmaal achterstevoren. Of het echt door de val kwam, dat was niet met zekerheid te zeggen, maar het gepasseerde getal is in ieder geval te herkennen aan het lichaam dat een langzamer tempo aanhouden wil dan zijn gedachten. Ze wist al dat hij waarschijnlijk toch zou blijven eten, misschien zal ze zo het bed in de achterkamer ook klaarmaken. Gelukkig had ze de wollen dekens al van zolder gehaald voor het geval de duif, hun jongste, zou komen logeren. Een kruik, dat zal hem goed doen. ‘Ik heb aardappelen op staan,’ antwoordde ze op haar eigen lange zwijgen.

De zwaluw loopt de kamer uit, hij hoort haar de de knoppen van het fornuis bedienen en het hete water in de gootsteen gieten. Hij kon de damp haast horen sissen. Zo stil was het in huis. Hij keek om zich heen. Het tapijt was valier dan hij zich herinnerde. Zoveel tijd had hij ongemerkt voorbij laten gaan. Hij was er nog met de verjaardag van de meeuw, hun oudste, geweest. Hij probeerde toen zo min mogelijk het huis binnen te gaan, maar de regenstorm had hen ervan weerhouden de hele middag in de tuin te spenderen. Stel je voor. De appeltaart die zompig was geworden, limonade met de smaak van regenwater en doorweekte papieren slingers die waren gaan afgeven op het tafelaken. Dat was een mooi gezicht geweest, denkt de witte raaf zelf. Maar de zwaluw hield niet van dat soort treurige schoonheid. Zij wilde niet toegeven aan het idee dat de wereld mooier kan zijn met een scheutje weemoed. Dat zou ons laten vergeten wat toch écht moet gebeuren. Zo weet hij dat ze in haar koken, altijd heen en weer loopt, vooruit denkt en constant blijft vermenigvuldigen. De geur hier binnen was hem toen ook opgevallen. Zo sterk, bijna schurend in de neusholtes. De zwaluw gebruikt nog altijd twee keer twintig milliliter van hetzelfde mintgroenkleurige wasmiddel, maar het blijkt dat je herinneringen ook kunt ruiken. Pijnlijk en zoet.

Zij loopt de kamer weer in. De witte raaf ziet de natte vegen op haar schort waar de zwaluw zojuist haar handen aan heeft afgeveegd en hij volgt haar tere klauwen die haar witgrijze lokken terug proberen te wringen in haar klem. Zo is ze op haar mooist. Als ze niet weet dat iemand naar haar kijkt. Of nee, de witte raaf weet; dán, wanneer zij juist door heeft dat iemand naar haar staart. Dat ze weet dat iemand kijkt, maar niet weet dat ze gezien wordt. Dan, wanneer ze onwetend, iemand met haar strenge, doch nonchalante schakeringen tot voortvarende heimwee ontroert. ▲

Op date met Watson Amelia: *Parasociale relaties met VTubers*

Andrew is 27 jaar oud en woont in Spanje. Op Reddit en Youtube staat hij bekend als idi-sha-351. Hij houdt van gamen en volgt online verschillende streamers en Virtual Youtubers: online entertainers die een virtuele avatar gebruiken. Met een daarvan heeft hij een persoonlijke band opgebouwd. Hij doneert dagelijks en kijkt alle streams. Ze zijn vrienden. Misschien zelfs meer dan dat. Althans, dat denkt hij.

Tekst /// Danielle Kliwon Beeld /// Bob Foulidis

Virtual YouTubers, ofwel VTubers, zijn vloggers die niet met hun eigen gezicht op beeld verschijnen. Ze maken grappige filmpjes, uploaden muziekvideo's en streamen videospelletjes net als andere Youtubers, maar maken gebruik van een digitale avatar, een stripfiguur. Een die kan bewegen en springen en dansen, en verdacht veel weg heeft van een anime personage. De Japanse animecultuur ligt dan ook ten grondslag aan de VTuber. De grote ogen en kleurrijke stijl van VTubers zijn kenmerkend voor anime en de eerste VTubers zijn ook afkomstig uit Japan.

In 2020 explodeert de populariteit van VTubers. Een globale pandemie, lockdowns en wereldwijde verveling zorgen ervoor dat mensen massaal virtuele personages beginnen te volgen. De voertaal is veelal Japans, maar VTubers beperken zich niet tot een Japans publiek. Taalbarrières deren niet. Zo schreeuwt de populaire VTuber, Kizuna AI – zij is de grootste virtuele ster ter wereld en heeft meer dan 5 miljoen volgers op Youtube en de Chinese streamingdienst BiliBili – in een van haar best bekeken filmpjes ‘fuck you’ naar haar videospel. Herhaaldelijk. Haar internationale kijkers vinden het hilarisch, omdat duidelijk is dat Kizuna AI niet precies weet wat de woorden exact betekenen. Daarnaast biedt YouTube de mogelijkheid tot ondertiteling.

VTube als escapisme

Andrew spreekt geen woord Japans, maar de Japanse VTubers trekken hem aan. Toen hij begon met het volgen van VTubers was hij vanwege het tijdsverschil op de meest vreemde uren wakker. Hij zette meerdere wekkers om te garanderen dat hij niets miste van de streams van VTubers. Dat hij de taal niet begreep en veel langs hem heen ging, deed hem niet. Hij kon uren staren naar het bewegende en pratende anime-poppetje. De taalbarrière weerhield hem er niet van om geld te doneren. Kleine bedragen, niet meer dan 10 tot 20 euro per keer, maar soms wel meerdere keren per week. Zelfs meerdere malen per dag.

‘Ik zat niet lekker in m’n vel,’ zo zegt hij zelf. ‘Ik was door corona mijn baantje kwijt, kon niet afspreken met vrienden en voelde me gewoon kut. Wanneer niets in je leven gaat zoals je wil dat het gaat, dan grijp je

alles aan als coping mechanisme. Ik denk dat ik VTube gebruikte om met de teleurstelling die mijn leven was om te gaan. Om te vergeten.’

In 2020, op 13 september, ontdekte hij de VTuber Watson Amelia. Zij sprak Engels en Andrew was onmiddellijk in de ban.

De nummer 1 detective van Hololive

Watson Amelia is onderdeel van Hololive, een talentenbureau voor virtuele YouTubers. Het is niet geheel onverwacht, een Japans bedrijf, maar met een Engelse tak waar Amelia toebehoort. Ze is gemodelleerd naar Amelia Watson, de echtgenote van John Watson, die de rechterhand van speurneus Sherlock Holmes is. Haar slogan: "Hololive's #1 Detective is on the case!"

Hij kon uren staren naar het bewegende en pratende anime-poppetje

Ze vindt het leuk om dingen te onderzoeken, drinkt graag ijsthee en houdt van fensi noodles. Ze slaapt het liefst de hele dag en doet dit naakt, en vindt het eng om naar buiten te gaan. Over het algemeen is ze behulpzaam en lief, maar wanneer ze videospellen speelt komt

haar competitieve kant naar boven: ze is kritisch naar haar teamgenoten, maar kan zelf niet tegen kritiek, en wordt zelfs omschreven als ‘salty’. Dat maken haar streams onvoorspelbaar en leuk om te volgen. Daarnaast is ze ondeugend: veel van haar grapjes hebben een vunzige ondertoon.

Ze presenteert zich in de stijl van Sherlock Holmes: vergrootglas in de hand, een beige trenchcoat en op haar hoofd een deerstalker, het stereotiepe hoofddeksel voor detectives. Gecombineerd met haar ultrakorte Schotse rok, blonde lokken, expressieve ogen en grote borsten is ze de natte droom van anime-liefhebbers.

Ook Andrew viel als een blok voor het personage.

‘Het ging allemaal supersnel. Ik zag haar voor het eerst en dacht, wow. De manier waarop ze sprak, haar houding. Alles. Ze was de girl-next-door en ik kon niet meer stoppen met kijken. Haar stem was ook niet zo irritant als die van andere Tubers.

‘Ze noemde een paar keer mijn naam tijdens een stream. Dat was echt heel vet.’ Andrew moest voor die ‘shoutout’ natuurlijk wel doneren.

Honderden euro's doneren

‘Ik voelde al snel een band met haar. Toen ze vertelde dat ze haar ouders voor het eerst in maanden weer had gezien, maar dat ze haar behandelden als een buitenstaander, moest ik huilen. Ik schaam me niet, ik ben ook een mens en heb emoties. En ik voelde precies wat zij doormaakte. Ik had net een paar weken daarvoor hetzelfde meegemaakt

met mijn ouders. Ik schreef haar een lange e-mail dat ik haar begreep, dat ik trots was dat ze erover durfde te vertellen en dat ik in eenzelfde situatie zat. In een stream die later die avond volgde, zei ze dat ze blij was dat ze niet alleen was en dat meer mensen nare dingen ervaren met hun ouders. Ze knipoogde. Ik wist dat ze het over mij had. Ik heb toen een extra donatie gedaan, om te laten zien dat ik haar steunde.’

Andrew had niet door dat zijn relatie met Amelia niet gelijkwaardig was. Hij kon haar alles vertellen, meende in sommige van haar opmerkingen cryptische verwijzingen naar zichzelf te ontwaren, en voelde zich gewaardeerd wanneer ze hem een duimpje omhoog gaf en riep ‘Thank you, teammate’, nadat hij weer euro’s had gedoneerd. Waar hij voorheen 10 tot 20 euro doneerde, maakte hij naar Amelia al snel honderden euro’s over.

Hij doneerde al snel honderden euro's aan Amelia

Hij begon zich constant af te vragen wat ze aan het doen was, hoe ze zich voelde, of ze aan hem dacht. Wekelijks, bijna dagelijks schreef hij haar e-mails. Hoewel hij nooit een mail terugkreeg, is hij ervan overtuigd dat ze deze wel las. Bovendien liet ze, volgens Andrew, in haar streams merken dat ze zijn berichten had gelezen.

Binnen twee maanden doneerde Andrew zoveel geld, dat Amelia zijn IP-adres blokkeerde, waardoor hij geen geld meer over kon maken. Dat was voor mij toen een teken dat ze me echt waardeerde. En mijn mailtjes las. Dat onze vriendschap echt was. Dat ze niet meer wilde dat ik zou betalen zoals alle anderen, omdat ik speciaal voor haar was.’

Andrew gebruikte een VPN om alsnog geld te kunnen doneren. En hij ging nog verder dan dat. Hij betaalde een online sekswerker om zich voor te doen als Amelia, en begon persoonlijke en intieme opmerkingen te plaatsen in de chat bij Amelia’s videos. Ook vertelde hij zijn vrienden over zijn nieuwe vriendin, Ame.

Illusies van intimiteit en vriendschap

Hij herinnert het zich alsof het gisteren was. ‘Ik kreeg een bericht op Reddit van iemand die ik niet ken. Maar diegene had mij blijkbaar gezien in de chat bij een stream van Ame. Er stond dat hij zich zorgen maakte om me, dat het niet goed was om zo emotioneel betrokken te zijn bij een fictief figuur. Hij zei dat parasociale relaties net als horoscopen werken: je zal altijd iets vinden dat jou aanspreekt, waardoor je denkt, zie je, het klopt. Maar dat is niet zo. Het is allemaal nep. Denkbeeldig. Ik wist toen nog niet eens wat parasociale relaties zijn. Maar het zette me wel aan het denken.’

Een parasociale relatie is een ‘voortdurende, eenzijdige band met een

mediafiguur’. Onderdeel van deze relatie zijn de parasociale interacties: ingebeelde interacties met een mediafiguur tijdens een discrete kijksituatie. Zoals tussen Amelia en Andrew, die onterecht dacht dat zij naar hem verwees of hem direct aansprak tijdens haar streams. Parasociale interacties zijn een dagelijks onderdeel van de media en leiden er na herhaaldelijke blootstelling toe dat mediagebruikers illusies van intimiteit, vriendschap en identificatie ontwikkelen. Door middel van parasociale relaties kunnen mediafiguren invloed uitoefenen op gebruikers en ook bijvoorbeeld koopgedrag beïnvloeden. Denk hierbij aan celebrity endorsements.

Parasociale relaties zijn dus niet per definitie verstoord. Maar ze kunnen wel gigantisch uit de hand lopen. Andrew is daar een voorbeeld van. Binnen drie maanden had hij zich een fictieve relatie met een virtuele YouTuber ingebeeld, maakte hij wekelijks geld over dat hij – zo zonder inkomen – eigenlijk helemaal niet kon missen en leefde hij volledig in een virtuele wereld.

Bevrijding en gemis

Andrew heeft inmiddels hulp gezocht. Nu de coronamaatregelen in zijn land zijn versoepeld, kan hij ook weer de straat op. Kijken naar andere mensen, wandelen, zich weer mens voelen. Hij staart niet meer de gehele dag naar een beeldscherm. Zijn YouTube-account heeft hij gedeactiveerd. Op Reddit is hij nog wel actief, maar onder een andere naam.

Zijn psychiater zegt dat hij minimaal 1 uur per dag menselijke interactie moet observeren. Hij noteert zijn observaties op een kladblokje en bespreekt die later met zijn psychiater. Het helpt hem om in te zien dat zijn relatie met Amelia eenzijdig was. Onbeantwoord. Ongezond. Parasociaal.

‘Ik voel me bevrijd. Maar ik mis haar nog steeds. Ik ben gewoon een profielfotootje op haar scherm, ze weet niet wie ik ben. Dat snap ik. Maar er is toch een stemmetje in me dat zich afvraagt of Ame mij ook mist. Dat ze denkt, waar is idi-sha-351?’

Amelia heeft meer dan een miljoen volgers. Ze herinnert zich Andrew waarschijnlijk niet eens meer. Hun kortstondige affaire bestond in Andrews hoofd, niet het hare. ‘De kans is klein, maar niet onmogelijk. Ik hoop dat ik ook iets voor haar heb betekend. Misschien niet zoveel als zij voor mij, maar wel iets.’

Parasociale relaties zijn denkbeeldig. Vergelijkbaar met échte sociale relaties, maar schijn. Hoewel Andrew op de goede weg is, lijkt hij zich dat nog niet helemaal te realiseren. ‘We zijn een keer op date geweest,’ zo schrijft hij in een van z’n laatste berichten. ‘Een virtuele groepsdate. Dat is nog steeds een van mijn mooiste herinneringen.’ ▲

Meer dan 100.000 mensen keken live naar Watson Amelia's eerste stream. Ze sprak 56 minuten over haarzelf: over haar hobby's en jeugd, maar ook over hoe lang ze is en wat haar favoriete eten is. Ook zong ze liedjes. Daarnaast deed ze een 'full body inspection'. Kijkers konden live meepraten. Iemand reageerde: 'My heart is going to explode because of her cuteness.'

Bekijk de gehele video [hier](#)

(Afge)kort, maar krachtig

De Nederlandse taal barst van de mooie, vreemde, bijzondere en wanstaltige woorden en uitdrukkingen. Elke maand pluist Babel er één uit. Deze maand bekijken we onze eigen taal: het studentenvocabulaire.

Tekst /// **Freek Hays** Beeld /// **Inge Spoelstra**

Studenten zijn een volkje op zich. Niet alleen zwoegen we collectief voor dat papiertje – de een ongetwijfeld serieuzer dan de ander – we praten ook in dezelfde taal. Hoewel de vrouwonvriendelijke uitdrukkingen als ‘hertje’ of ‘kaasje’ (jonge vrouw), ‘hoerendiesel’ (witte wijn), of ‘waakvarken’ of ‘sloopkogel’ (een studente die wat forser is) godzijdank niet algemeen geïntegreerd zijn, is er één gemene deler in het studentenvocabulaire: de afko. ‘Ga je zo mee voor een lawa (lange wandeling)? Ff een lekkere cappu en broodje avo halen, gwn gezet! Doe je dan je nieuwe fitje aan? Die is lekker comfy toch? Het zonnetje schijnt ook, helemaal heerlijk!’

Hebben we het als studenten zo druk dat de tijdswinst die we boeken met dit soort afkortingen werkelijk rendabel is? Is het een voortvloeisel uit ons onverminderd sociaalmediagebruik waar drie extra toetsen indrukken onnodig is? Of is het stiekem ‘gwn’ cool, vlot en hip om woorden zo klein mogelijk te maken?

Hoe dan ook vormen de afko’s een waar taalfenomeen. Ondanks dat er veel overbodige, irritante en stom klinkende afko’s bestaan, zoals ‘inspi’ (inspiratie), ‘wispo’ (wintersport), ‘hamkacro’ (hamkaasroissant), moet ik toegeven dat er een aantal heerlijke exemplaatjes tussen zitten. Zoals de ‘prela’ (de lastig tijd voor een relatie) of, mijn persoonlijke ‘favo’: de ‘eventuela’ (potentieel relatiemateriaal). Sommige zijn overigens breder binnen de taal geïntegreerd zoals de fijne ‘vrijmibo’, de steeds vermoeiend wordende ‘persco’ of het altijd lekkere ‘AVG’tje’ (aardappel, vlees en groente): een prima studentenrecept!

Maar studenten kunnen taalkundig meer dan afkorten alleen. Hippe studententaal zit boordevol mengwoorden en neologismen, zoals de drieling: ‘kwarrel’ (kwaliteitsscharrel), de ‘twarrel’ (twijfel-scharrel) of de ‘quarrel’ (quarantainescharrel). Ook het chique ‘nicotinarium’ (rokershok), de geestige ‘studententien’ (een 5,5) of de gore ‘grondpannekoek’ (kots) vormen toch wel het bewijs dat studenten niet alleen maar lui omgaan met de taal. Studenten creëren onderling een geheimtaal om zich te onderscheiden van de rest van de burgerlijke en saaie maatschappij. Hierin schuilt een bepaalde mate van aandoenlijke rebellie. Ons eigen jargon creëert bovenal een collectieve identiteit en een groepsgevoel.

Taalverloedering? Allerm minst! Maar ik moet wel zeggen dat op m’n verjaardag een simpele ‘gefeli’ van een ‘VVV’tje’ (vriend van vroeger) toch wel een beetje ‘awkie’ voelt... ▲

Babel, Maandblad voor de Faculteit der Geesteswetenschappen, Spuistraat 134, kamer 2.01F, 1012 VB Amsterdam, babel-fgw@uva.nl

Hoofdredactie
Freek Hays
Lisa Kampen

Redactie
Meke Goedhart, Robin Phoelich, Max Rensink, Jens Rummens, Tammie Schoots, Sofia de Valk, Teske Wortman

Eindredactiecoördinatie
Suzanne Hoogstraten

Eindredactie
Shannen Boekhorst, Amber Bregman, Camilla Henneman, Sanne de Jong, Elly Lewin, Marit Versantvoort, Lisa van der Werf, Lisanne de Zee, Annabel Zwagemaker

Beeldcoördinatie
Dorota Dabrowska

Fotografie
Anna Berkhout, Amanda Vlieger, Danielle Kliwon, Sietske Arnoldus

Coverbeeld
Willemieke Kars

Illustraties
Winonah van den Bosch, Imke Chatrou, Dorota Dabrowska, Bob Foulidis, Fieke de Groot, Katja Schraag, Inge Spoelstra

Webredactie
Danielle Kliwon

Redactieraad
Sarah Beeks, Reinier Kist, Evertien Rietstap, Thomas Rueb

Vormgeving
Luke van Veen, www.lukevanveen.com

Druk
drukpartnerszuid
drukpartnerszuid.nl

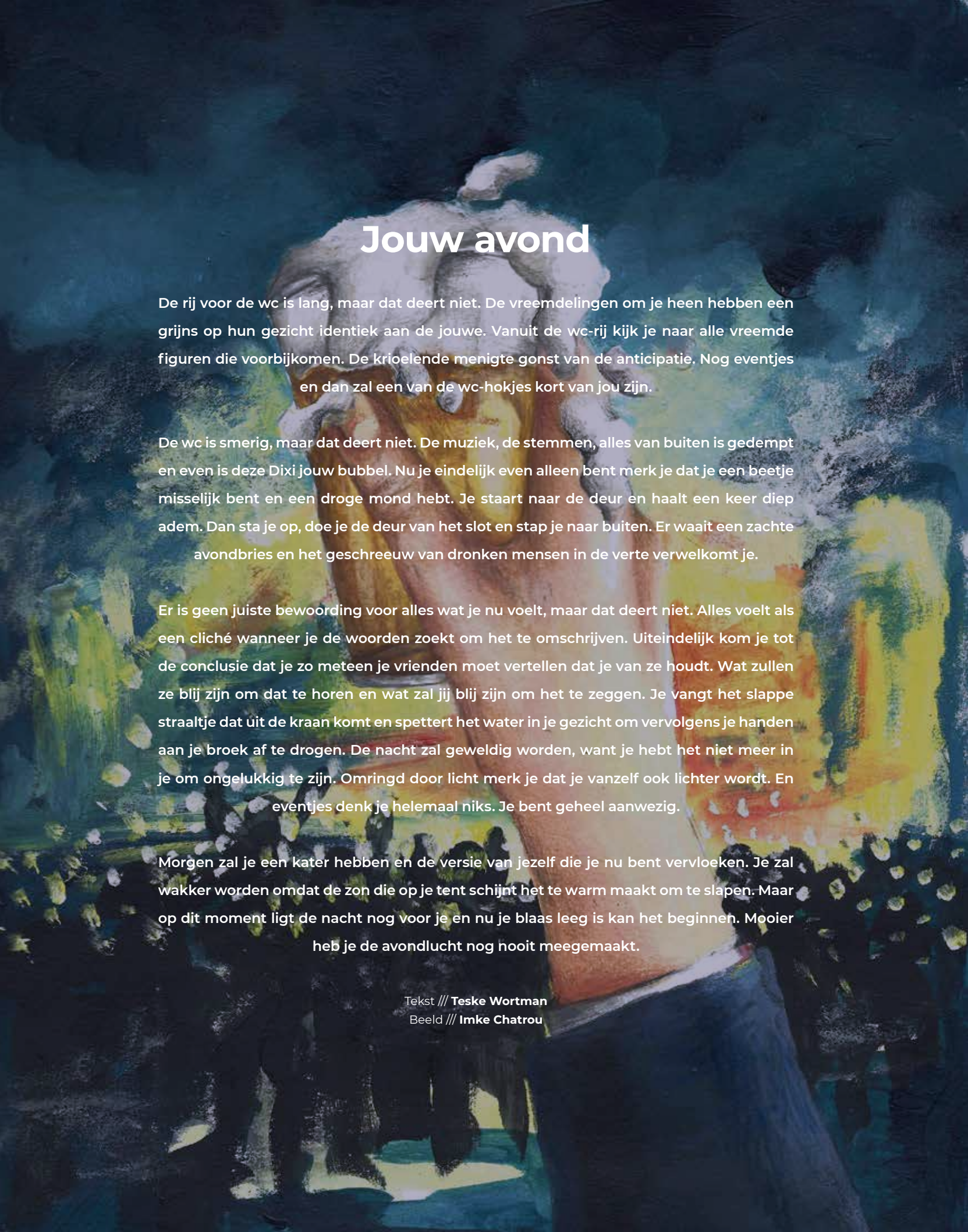
Schrijven of illustreren voor Babel?
Babel heeft regelmatig plaats voor nieuw schrijftalent, fotografen en illustratoren. Mail ons je cv en recent werk.

Vind ons leuk

www.babelmagazine.nl

Zie ons archief in op de UvA-website van Babel.
Je vindt ons in de A-Z lijst van je opleiding.

Jouw avond

De rij voor de wc is lang, maar dat deert niet. De vreemdelingen om je heen hebben een grijns op hun gezicht identiek aan de jouwe. Vanuit de wc-rij kijk je naar alle vreemde figuren die voorbijkomen. De krioelende menigte gonst van de anticipatie. Nog eventjes en dan zal een van de wc-hokjes kort van jou zijn.

De wc is smerig, maar dat deert niet. De muziek, de stemmen, alles van buiten is gedempt en even is deze Dixi jouw bubbel. Nu je eindelijk even alleen bent merk je dat je een beetje misselijk bent en een droge mond hebt. Je staart naar de deur en haalt een keer diep adem. Dan sta je op, doe je de deur van het slot en stap je naar buiten. Er waait een zachte avondbries en het geschreeuw van dronken mensen in de verte verwelkomt je.

Er is geen juiste bewoording voor alles wat je nu voelt, maar dat deert niet. Alles voelt als een cliché wanneer je de woorden zoekt om het te omschrijven. Uiteindelijk kom je tot de conclusie dat je zo meteen je vrienden moet vertellen dat je van ze houdt. Wat zullen ze blij zijn om dat te horen en wat zal jij blij zijn om het te zeggen. Je vangt het slappe straaltje dat uit de kraan komt en spettert het water in je gezicht om vervolgens je handen aan je broek af te drogen. De nacht zal geweldig worden, want je hebt het niet meer in je om ongelukkig te zijn. Omringd door licht merk je dat je vanzelf ook lichter wordt. En eventjes denk je helemaal niks. Je bent geheel aanwezig.

Morgen zal je een kater hebben en de versie van jezelf die je nu bent vervloeken. Je zal wakker worden omdat de zon die op je tent schijnt het te warm maakt om te slapen. Maar op dit moment ligt de nacht nog voor je en nu je blaas leeg is kan het beginnen. Mooier heb je de avondlucht nog nooit meegemaakt.

Tekst /// **Teske Wortman**

Beeld /// **Imke Chatrou**